

OP ZOEK NAAR ANDERSDENKENDEN IN DE EERSTE WERELDOORLOG

Lees meer op pagina 28

Colofon

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER - HOOFDREDACTEUR

Dirk De Meester
Dam 21/13 - 8500 Kortrijk
dirk.de.meester@skynet.be

REDACTIERAAD

Marc Boone, Bernard Decock,
Dirk De Meester, Filip Dheedene,
Gaby Moreels, Lode Sileghem,
Filiep Vande Wiele, Kurt Vangampelaere,
Lieven Vanhoutte

GASTMEDEWERKERS

Robrecht Delputte
Dominiek Dendooven
Armand Sermon
Sybille van Weehaeghe

VORMGEVING

www.GrafiekGroep.be

ABONNEREN

Lid worden van een aangesloten vereniging/VC
of €20,00 voor 6 nummers overschrijven op
rekeningnummer 000-1653566-07 van Zoeklicht

KOPIJ

Reacties en andere bijdragen: op CD of als bijlage
in een e-mail, met zo weinig mogelijk opmaak
(*:txt- of *.rtf-formaat volstaat), en indien gewenst
een opgemaakte uitgeprinte tekst opsturen naar
de hoofdredacteur. De teksten moeten wel de
naam en het adres van de inzender vermelden.
Alle artikels vallen onder de uitsluitende verant-
woordelijkheid van de auteur. Foto's en illustraties
in afzonderlijke bestanden meesturen.

LIMIETDATUM VOOR KOPIJ

is de redactievergadering in Mozaïek
Overleiestraat 15A Kortrijk telkens op zaterdag
om 10 uur
volgende vergaderingen op: **29 december 2014**

Inhoud

Voorwoord	3
Vlaamse feiten & mythen van rond de Eerste Wereldoorlog ..	4
Literatuur over de grote oorlog	6
Lezers Schrijven	9
Men denkt te sterven voor het vaderland, maar men sneuvelt voor de industrielen	10
Kom op tegen Kanker	13
Bezatsé	14
HWV HV Kortrijk	15
August Vermeylenkring	16
Polyfinario	17
Mozaïek	18
Activiteitenkalender	20-21
UPV Dinsdaglezingen	22
huisvandeMens Kortrijk	24
Persé	25
Poëzie	25
In Memoriam	25
Zoeklicht sprak met Benoit Van Innis	26
Op zoek naar andersdenkenden in de Eerste Wereldoorlog	28
Zoeklicht sprak met Ives De Roo	32
Boekbespreking: "Kaddisj voor een kut" van Dimitri Verhulst én "Cesare Beccaria" van Dirk Verhofstadt, met een voorwoord van Etienne Vermeersch	34
Sapere Aude Wedstrijd Schooljaar 2014- 2015	37
Bij de Kortrijkse tentoonstelling: In het spoor van een Spion	38

BESCHAVING

Ik denk dat wij van de vrijzinnigheid (al reken ik mezelf eerder gewoon tot de vrijdenkerij, maar wat dondert het hoe we onszelf noemen?) het erover eens zijn dat het verlichtingsdenken en het humanisme dat daarmee gepaard gaat, uiteindelijk tot een betere wereld zouden moeten leiden. Tot meer beschaving dus.

De algemene stijging van het onderwijspeil moest daartoe bijdragen en grondwetten allerhande moesten de garantie vormen voor een vrije samenleving met gelijke behandeling voor iedereen en solidariteit tussen de mensen. Een moderne en beschaafde samenleving dus. Zo werd dan ook in de loop der jaren de slavernij afgeschaft. De werknemers werden gelijkwaardig aan de leden van de sociaal hogere klassen beschouwd. De vrouwen kregen gelijke rechten. Geleukte mensen werden als echte mensen behandeld. Merkwaardig genoeg moeten we echter constateren dat al die fenomenen niet zomaar uit een groeiende beschavingsgraad voortvloeiden, maar door vaak harde, gewelddadige en dus onbeschaafde strijd werden verkregen.

De negentiende-eeuwse burgerij, die ondertussen flink was aangegroeid en nu ook kleine middenstanders en ambachtslieden en geschoolde arbeiders en bedienden omvatte, kon dus zelfgenoegzaam over de moderne beschaving praten en er zich in terugvinden.

Tot die alleronbeschaafdsten van alle maatschappelijke fenomenen uitbarstte: er ontstond een oorlog. Ondanks alle moderniteit waren er geregeld oorlogen geweest: de Frans-Pruisische was ook niet mis, de Krimoorlog mocht er ook zijn, er werd flink gevochten in de koloniën, maar dat bleef betrekkelijk lokaal. In 1914 brak echter de hel los. Ondanks oproepen van vaak vrijdenkende pacifisten van alle slag tot in de parlementen toe, werd heel Europa en werden de inwoners van de Europese kolonies en tenslotte zelfs de Turken en de Noord-Amerikanen meegesleept in een conflict dat alle grenzen van fatsoen en menselijkheid doorbrak.

Het leek wel het einde van de beschaving zoals men die tot dan toe had opgevat. En wat misschien nog erger was, na

afloop ervan leken alle normen en waarden in het niets verdwenen die de beschaving hadden geschraagd en die terug te voeren waren tot de verlichtingsideeën. Maar ook voor de mensen die zich nog hielden aan de oude religieuze normen en waarden leek de hemel inhestort te zijn. De Duitse historicus Philipp Blom heeft daar merkwaardige dingen over geschreven. Hij betoogt onder meer dat door het wegvallen van het vertrouwde waardenstelsel de mensen hun heil zochten in... inderdaad allerlei heilsleren, in de volksmond ook wel ideologieën genoemd: fascisme, nazisme, communisme, socialisme. Ze streefden alle een ideale mens na, die, zoals wij ondertussen weten, niet bestaat. Dit streven mondde naar gebleken is uit in totalitarisme, ontmenselijking en dus tot het wegvallen van wat wij onder beschaving verstaan; medegevoel, vrijheid, kunst en cultuur. Hij stelt ook dat de tweede wereldoorlog een logisch uitvloeisel was van die evolutie.

Maar hij gaat ook verder. De nieuwe ideologie is het marktgecentreerde denken; dat even nefast is voor de beschaving als de ideologieën van de vorige eeuw. Maatschappelijke organisaties uit de cultuursector, de gezondheidszorg, het verenigingsleven, de sport, de welzijnssector en de ontwikkelingshulp worden door deze vermarkting en de nadruk op het winstprincipe zodanig in de kern aangetast, dat ze dreigen te verdwijnen. Beschaving wordt herleid tot hebben van dingen en steeds meer verkrijgen.

Onlangs hoorde ik Willy Claes, u wellicht nog ergens van bekend, zeggen dat hij indertijd al inzag dat de langdurige relatieve vrede waarvan we nu al zo een zestig jaar genieten, eigenlijk niet vol te houden is en dat een nieuw globaal conflict eigenlijk niet te vermijden is.

Als we Blom en Claes naast elkaar leggen, moeten we als goedwillende humanisten, allicht voor het ergste vrezen. En beslist alert blijven zodat althans Blom ongelijk krijgt en onze dunne schil van beschaving niet bruusk geschonden wordt.

Of dat we levend gevild worden.

Vlaamse feiten & mythen

van rond de Eerste Wereld- oorlog

De gebroeders Frans en Edward Van Raemdonck

Sommige verhalen uit de actualiteit worden zodanig vaak herhaald, dat ze als het ware het statuut van feit krijgen. Zelfs voor journalisten en historici. Het vergt heel wat moed -en werk- voor wetenschappelijke onderzoekers om de waarheid van het verzinsel te gaan scheiden in die zogenaamde historische zekerheden, en te publiceren. Dat is natuurlijk nog honderd keer meer waar voor wat zogenaamde feiten betreft, die meer dan honderd jaar oud zijn.

Bruno Yammine (bruno232@gmail.com), doctor in de geschiedenis, Leuven, artikel te lezen op internet, is zo'n moedige, die de mythen van de eerste wereldoorlog strikt wetenschappelijk is gaan onderzoeken.

IJZERTRAGIEK

Volgens het Vlaamsgezinde verhaal speelde zich aan de IJzer tijdens de Eerste Wereldoorlog een tragedie zonder weerga af - net of de naakte fei-

ten op zich al niet tragisch genoeg op zichzelf waren. Ongeschoolde Vlaamse frontsoldaten - die 80% van het leger uitmaakten - werden immers door hun Nederlandsonkundige officieren met Franse bevelen onder het motto "et pour les Flamands la même chose" de dood ingejaagd. "Arme jongens, die ginder, ver van huis, moeten vechten voor een land dat het hunne niet is", zo schreef *de Gazet van Brussel* op 11 december 1914. Dit blad was naar buiten toe Vlaamsgezind, maar werd in werkelijkheid door de Duitse bezetter uitgegeven en gesubsidieerd in het bezette land. Het is dan ook bij de Duitsers dat we de oorsprong van deze mythe moeten gaan zoeken.

Waarom?

Allereerst omwille van het evidente feit dat er in geen enkel dagboek, noch in een brief, noch in de herinnering van ook maar één frontsoldaat de herinnering is opgetekend aan zo'n gebeurtenissen. Ten tweede omdat we het cijfer "80%" voor de eerste maal terugvinden in een

activistisch strooibiljet van begin 1915. In werkelijkheid lag het aantal Vlaamse soldaten veel lager (ongeveer 65%). Daarenboven: het totaal aantal gesneuvelde Belgische soldaten lag niet hoger dan bij de andere (eentalige) landen, integendeel, en dat vooral omdat Koning Albert I -ondanks zware druk van de Britten en Fransen- consequent weigerde de Belgische soldaten in te zetten bij de meest moorddadige offensieven van de Entente.

Natuurlijk waren er wel misstanden op taalgebied. Het leger was inderdaad eentalig Frans en de nieuwe taalwet - die o.a. een elementaire kennis van het Nederlands bij de officieren verplichtte - werd niet of onvoldoende toegepast. Evenwel ging het hier niet om een Vlaams-Waalse, maar wel om een sociale strijd. Niet de Vlamingen immers werden tot op zekere hoogte gediscrimineerd, wel de *Fransonkundigen*. Het waren inderdaad Franstaligen die hogere functies bekleedden of meer technische ambten achter het front, maar die kon-

den even zo goed uit het noorden als uit het zuiden van België komen. Wat de achterstelling van het Nederlands bevorderde was het odium (nota van G.M.: de slechte naam) van het activisme (de collaboratie met de Duitse bezettingsmacht) dat op de Vlaamse beweging kleefde. Hoewel maar een klein deel van de flaminganten in het bezette gebied collaboreerde, werd vaak elke uiting van Vlaamsgezindheid -zij het op niet gewelddadige wijze- vervolgd. Dat radicaliseerde intellectuele flaminganten die zagen dat de Duitsers bijvoorbeeld in bezet België de Rijksuniversiteit van Gent vernederlandsten. Zij begonnen voor 'zelfbestuur' te ijveren. Zo was Duitsland er door zijn *Flamenpolitiek* onrechtstreeks in geslaagd ook in het Belgisch leger een bres te slagen. Na de oorlog resulteerde die in de oprichting van de Frontpartij, die weldra besmet zou worden met het radicale anti-Belgicisme van de activisten.

Eén van de meest tot de verbeelding sprekende verhalen van de IJzertragedie berust op een mythe. Zo zouden de Vlaamse **gebroeders Frans en Edward Van Raemdonck** in elkaars armen als Vlaamse martelaren gestorven zijn, na door Franstalige officieren de dood ingejaagd te zijn. Welnu, het lichaam waarmee Frans verstrengeld was, bleek dat van Aimé Fiévez, een... Waalse korporaal. De gebroeders Van Raemdonck waren de neven van Clem(ens) De Landtsheer, secretaris van het IJzerbedevaartcomité. Zijn reactie? "Waarom die schoonheid breken en er de waarheid als een koud bad over uitstorten? Dit zou zeer veel *nadeel doen aan de zaak zelve*", geciteerd in *Tijdschrift van de Belgische Vereniging voor Nieuwste Geschiedenis*, 31, 4, 2009, p. 41. De nationalistische mythe primeerde en primeert dus op de feiten.

Het principe van de Belgische staatsorganisatie sedert 1830 was hetzelfde als in de Bourgondisch-Habsburgse tijd: het Frans werd de taal van het centrale bestuur, voor de communicatie van de overheid naar de burger golden de streektaalen. Enkel het hoger onderwijs en het leger was eentalig Frans. Voor de rest was er taalvrijheid. Waarom deze keuze? Vooreerst was het Frans de taal van de (hogere) burgerij zowel in het

noorden als in het zuiden van het land. Het Frans was ook de taal van de Verlichting en van de vooruitgang (vandaar dat de Nederlandstalige clerus zo nauw verbonden zou worden met de Vlaamse beweging: die werd als een dam beschouwd tegen het 'zedeloze' Frankrijk, en tegen de ideeën van de Verlichting, de streektaal stond dan symbool voor de ongerepte volkse katholieke tradities, processies, voor outer en heerd). Het Frans was de meest verspreide taal in België en een taal met internationaal prestige. Na de revolutie van 1830 tegen de Hollanders was er een zeer sterke anti-Nederlandse reflex in België. En tenslotte bestond er geen eengemaakte Zuid-Nederlandse taal, wel Vlaamse, Brabantse en Limburgse varianten.

Als de Vlamingen al 'onderdrukt' werden, gebeurde dat door hun eigen elite. Elke rechter, elke notaris, elke arts kon immers de taal spreken die hij wou. Welnu, vooral de Vlaamse liberalen kozen het Frans. De verfransing vond zijn oorsprong niet bij de Belgische revolutie en was bovendien het symptoom van een klassenstrijd, niet van een nationalistische strijd.

ONDERDRUKKING DOOR HET WAALS-BRUSSELSE MACHTSAPPARAAT

Zonder twijfel was Wallonië tot ca. 1965 de economisch meest welvarende streek van België. Maar leidde dit tot een politieke onderdrukking van Vlaanderen? Laten we eerst vaststellen dat het kiesrecht tot 1893 beperkt was tot een kapitaalkrachtige en mannelijke elite. Desondanks lezen we nergens dat België de vrouwen onderdrukte en is er daaromtrent geen mythologie ontstaan. Wat het aantal zetels in de Kamer en in de Senaat betreft, was er sedert 1830 steeds een meerderheid afkomstig uit de Vlaamse arrondissementen. We nemen er, als bewijs, de zetelverdeling bij voor de verkiezingen van 1912. De beide Vlaanderen kregen in de Kamer van Volksvertegenwoordigers 50 zetels toebedeeld, Antwerpen en Limburg samen 31. Luxemburg en Namen 15, Henegouwen 31 en Luik 22. Brussel en Leuven kregen 33 zetels toegewezen, Nijvel 4. Of, anders gezegd, de vier Vlaamse pro-

vincies kregen 81 zetels, de vier Waalse 68. De tweetalige provincie Brabant 37 zetels, waarvan 4 voor wat vandaag Waals-Brabant is. Hoe er in die context sprake kan zijn van een 'Waals-Brusselse verdrukking', is een raadsel.

Voor de invoering van het proportioneel kiesrecht in 1899 was het 'Vlaamse' overwicht zelfs nog eclanter. Zo was er in alle regeringen samen tussen 1884 en 1902 welgeteld één (!) Waalse minister (van 1884 tot 1890 zelfs geen enkele).

FLAMENPOLITIK EN ACTIVISME

Het oorlogsdoel in het westen van het Duitse Keizerrijk tijdens de Eerste Wereldoorlog was de aanhechting van België –of op zijn minst Vlaanderen– en Nederland in het Duitse Rijk, samen met enkele Franse vestingsteden. De Vlaamse beweging werd als een nuttig instrument daartoe gezien. Dat was niet uniek: in het oosten (Oekraïne, Polen...) en in de moslimwereld zetten de Duitsers ook nationaliteiten op tegen de gevestigde orde om dan zelf in de plaats daarvan te kunnen treden.

De *Flamenpolitiek* had Duitsland tijdens de oorlog niets opgebracht, maar zorgde wel voor een permanente ontwrichting van de Vlaamse beweging middels de introductie van een anti-Belgische stroming en –vooral– van de unitaire staat. 'Vlaanderen' en 'België' waren eerst voor een klein, maar dan voor een steeds groter deel van de Vlaamse beweging doodsvijanden geworden. Na de oorlog vluchtten de activisten in een irrationele zelfverdediging. En dan is het natuurlijk gemakkelijker om te zeggen dat zij de Duitsers probeerden te bespelen in plaats van hun fout toe te geven en te zeggen dat ze misleid werden. Borms wist tijdens de oorlog al wel beter, al zou hij het nadien niet meer openbaar herhalen: "zonder Duitsland bestaat het activisme niet!", geciteerd door de Nationale Bond voor Belgische Eenheid, in *Geschiedkundig Overzicht van het Activisme*, Brussel, 1929, p.120

Citaten uitgezocht uit het genoemd artikel, en aan mekaar gebreed door Gaby Moreels.

Het zijn net kookboeken. In iedere boekenwinkel zie je een opgebouwde stand die meerdere tafels bevat, versierd met een klapproos of twee, allemaal over het zelfde thema. De klanten draaien errond, nemen een exemplaar ter hand, lezen de achterflap, leggen het terug om een ander boek te keuren. Het aanbod is enorm, de kwaliteit onevenredig en ze zijn allemaal geschreven in het jaar 2013 om verkoopbaar te zijn voor het grote feest: 100 jaar W.O.1.

Er is zelfs een boek over de koers: **“Omloop van de slagvelden”**. In 1919, minder dan een jaar na de oorlog werd een peloton coureurs langs de slagvelden gestuurd in een rittenwedstrijd vanuit Luxemburg over Brussel en via Leper en Rijsel naar Amiens en dan terug naar de Elzas. Koersverslagen van de verschillende ritten zijn een kapstok om oorlogsverhalen over de streek te vertellen. Karel van Wijnendaele, reporter van voor de TV-tijd, wordt van onder het stof gehaald in zijn typische epische stijl: “Nooit wrocht de koers moorddadiger op het gemoed en de lichamelijke gesteltnis van een rijder.” Het zal 95 jaar duren voor het slagveld rond Leper nog eens met een wielervoerder wordt geëerd. “Cycling for peace” als het ware en de streek heeft geleerd om mercantiel met zijn miserie om te gaan.

“Verzet en eendracht” van Adam Hochschild ontbreekt nogal eens op de stapel WO1 boeken, waarschijnlijk omdat het al is uitgegeven in 2011. Daarom kan het ook minder verdacht worden als opportunitéitsuitgave. Adam Hochschild, Amerikaans auteur en docent geschiedenis en literatuur, viel ons al in positieve zin op met zijn boek **“De geest van Koning Leopold 2”** dat verscheen in 1998. Zéér kritische journalistiek in vertelvorm gegoten over de Belgische plunderingen en de misdaden in Congo. Ook nu gebruikt hij historische feiten en historische personages om een boeiende, meeslepene roman te schrijven. John French en zijn zuster Charlotte Despard, de grootste mogelijke tegenstelling met de ene als legeraanvoerder in Leper, de andere als vredesactiviste en suffragette. De rivaal

van French, Douglas Haig, de super bevelvoerder van Engeland aan het front. Alfred Milner, aristocraat en eerste luitenant van de Boerenoorlog in Zuid-Afrika en later bepalende figuur in het oorlogskabinet. Emely Hobhouse, zijn criticaster in de oorlog en medestandster van Charlotte Despard. Keir Hardy, de vakbondsvoorman die droomde van de socialistische internationale en moest toezien hoe arbeiders uit aller landen elkaar vermoordden in een zinloze oorlog. Bertrand Russell, de intellectueel die zich van begin af tegen de oorlog verzette en hierin rechtlijnig bleef. Al deze historische personages laat de schrijver optreden in de roman die punctueel, jaar na jaar, met zijn voor detail het verhaal van de oorlog aan weerszijden van het front in de modder vertelt. De tijdingen van het thuisfront, van een land zonder

dienstplicht dat miljoenen jonge mannen de dood heeft ingejaagd. Hoe het zover kon komen in een tijd van startende bloei van de industriële revolutie. De aristocratie die in zijn wereldvreemde eigenwaan dacht met een wereldoorlog de eigen superioriteit te bestendigen. Hoe kritiek geleverd werd op de oorlog en hoe zij die dit deden door het establishment werden achtervolgd, maar ook door gewone lieden die al een zoon aan het front hadden geofferd.

Voor lezers die van samenhang houden (en tijd hebben) is het aan te bevelen voorafgaand **“De duizelingwekkende jaren”** van Philipp Blom te lezen. Hierin schetst hij de fantastische en wervende beginjaren van deze eeuw met de enorme opportuniteiten en ook de moeilijkheden die de industriële revolutie bracht. Die evolutie werd abrupt afgebroken en leert ons welke mogelijkheden wij gemist hebben door deze oorlog en zijn opvolger in 1940. Een halve eeuw hebben wij ingeleverd van industriële vooruitgang en alles wat daarmee te maken zou hebben gehad.

“Val der titanen” van Ken Follett is een bestseller. Ook dit boek werd geschreven voor de literaire hype rond de grote oorlog begon. Zoals Adam Hochschild vertelt hij geschiedkundig het tijdsbeeld juist, maar gebruikt daarvoor fictieve figuren. Hij laat de verhalen van Britse

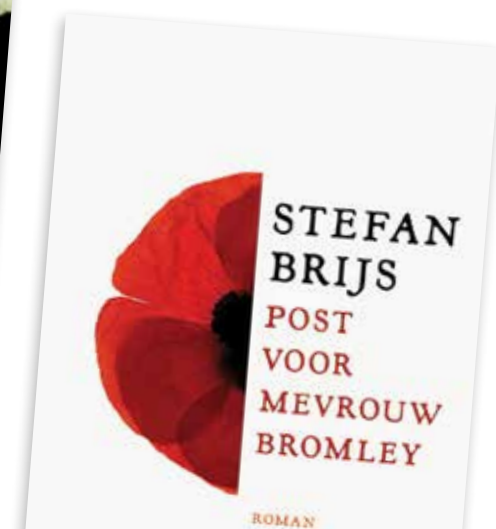
mijnwerkers, de aristocratische eigenaars van hun mijn, Russische arbeiders die naar Amerika trekken, Amerikaanse en Duitse diplomaten verstrengelen met elkaar. Het verhaal dat licht wordt verteld en soms neigt naar kitsch en goedkoop sentiment, is de verpakking voor een nauwgezette historische evocatie. Het schetst een helder realistisch beeld van de loopgraafgevechten aan de Somme. Het is ontluisterend in zijn voorstelling van het verloop van de revolutie in Rusland en hoe in de dagen na de gevechten de macht wordt verdeeld en geschiedenis wordt gevormd. De tendensen in de vrouwenbeweging in hun strijd voor stemrecht worden op een eenvoudige manier uitgetekend. Het is geschreven met een grote sympathie voor de gewone man. Gewone mensen die opkijken naar de aristocratie en die genadeloos afgestraft worden voor zoveel arrogantie. Oubolligheid en conservatisme van de aristocratie die leidt tot de grootste slachtingen ooit, maar stilaan moet plooiën voor een verruimende tijdsgeest. Bewonderenswaardige intellectuelen die vermalen worden in de bureaucratie of in hun eigengereidheid. Relaties die het beste en het slechtste in de families naar boven halen. De titanen die vallen, zijn de soldaten aan de Somme en de Wolga, de wanhopige overlevende op het thuisfront en ook de grote staten die de wereld verdelen. Het embryonale vredesproces met de ideeën

van de Volkerenbond en de ingebakken mislukking ervan passeren de revue alsof je een magazine leest.

Dit is de ware sterkte van dit boek. Het grote verhaal met historisch juiste feiten die lezen als een familieroman. Het boek is de eerste roman in een serie van drie die het verhaal van de 20^e eeuw moeten omspannen.

W.O. 1 heeft ons een slogan geleverd : “Nooit meer oorlog”. Het lijkt evident in vredetijd. Eens de geweren schieten is deze stelling minder voor de hand liggend. Dit is zowat de basisgedachte van Stefan Brijns in zijn boek : **“Post voor Mevrouw Bromley”**

1914 in Engeland. John en Martin zijn vrienden. Beiden hebben zij een totaal verschillende kijk op de komende oorlog. John is intellectueel, enige zoon van een postbode en tegen de oorlog omdat die algemeen onrechtvaardig is en zijn kansen op ontwikkeling ontnemt. Martin is het zoveelste kind uit een verpauperd gezin en ziet de oorlog als één groot avontuur dat zijn beperkte horizon van werken aan de dokken moet verbreden. Martin slaagt er met niets ontziende vastberadenheid in om gemobiliseerd te worden ondanks zijn te lage leeftijd. John wil persé verder studeren maar merkt dat zijn keuze door weinigen wordt gesmaakt en naarmate de tijd vordert krijgt hij meer beschuldigende vingers op zich

gericht wegens landverraad en moet hij kansen op liefde en erkenning missen. Uiteindelijk zal de loop van de gebeurtenissen John dwingen dienst te nemen en hij wordt gekazerneerd in Noord Frankrijk waar hij een zoektocht start naar zijn vriend Martin. Brieven zullen een beslissende rol spelen en zijn ook de bron van hoop en wanhoop in een oorlog die miljoenen families meesleurt via goede en dramatische berichten. Het manipuleren van deze berichten is het manipuleren van hoop en geluk. Vaderlandsliefde en krijgsmoraal zijn ermee gediend, gewetens worden ermee gesust. De praktijk van de oorlog schuwt nuances en verplicht tot keuzes die onherroepelijk zijn. De schrijver neemt ons in een helder en goed opgebouwd verhaal mee in de sfeerschepping van een hoofdstad in oorlog; de onzekerheid die angst inboezemt en getroost wordt met pathetische vaderlandsliefde en vijand is van realisme en nuchter denken. Het oorlogstoneel dat zijn eigen realiteit kent en bestaat uit modder, ratten, rantsoen en hunkering naar brieven met nieuws van het thuisfront. Johns zoektocht zal leiden tot weinig hoogdravende ontdekkingen en de wetenschap dat de grootste lafaards de onnoembare aanstokers en uitvoerders van de oorlogsgruwel zijn.

Benedict Wydooghe is een jonge historicus. Hij schreef het boek **“De sluiswachter van de IJzer”**. Hij is op zoek naar authenticiteit en naar het volkse in de geschiedenis. Hoe de kleine man de grote verhalen heeft doorgemaakt. Hij vertelt het verhaal van Hendrik Geeraert, de binnenschipper, die het initiatief nam om de sluisen in Nieuwpoort te openen en de kuip tussen de IJzer en de Vaartzate onder water te zetten. Daarmee stuitte hij de opmars van de Duitsers die in een paar maanden tijd België hadden veroverd en bezet. De oorlog zou daar 4 jaar vastroesten. Het verhaal ook van Karel Cogge die opereerde vanuit Veurne en de gaten dichtte onder de schotbalken en zo het werk van Geeraert in stand hield. De twee kenden elkaar niet, maar gaven samen een draai aan de geschiedenis. Een verhaal van volkscultuur versus elite. Het misbruik van de twee figuren en het gensceneerd spel om hen tegen elkaar op te zetten. Meanderend geschreven met veel details over vele plaatsen waar de oorlog langskwam en vele mensen die hem zagen voorbij komen, met elk hun eigen versie van de feiten. Een verhaal ook over de zoektocht van de schrijver naar de diepgang van de geschiedenis die alle banale losstaande individuele er-

varingen een plaats geeft in de coherentie van het grote geheel.

En niet te vergeten, want het boek dateert al van 1997 **“De groote oorlog”** van Sophie De Schaepdrijver, hét standaardwerk over W.O. 1.

BECUWE Frank,
Omloop van de slagvelden,
Davidsfonds 2013,
ISBN 9789063066543

HOCHSCHILD Adam
Verzet en Eendracht
Meulenhof 2011
ISBN 9789029087810

HOCHSCHILD Adam
De geest van Koning Leopold 2
Meulenhof 1998
ISBN 9063037627D/1998/2393/26

BLOM Philipp
De duizelingwekkende jaren
De Bezige Bij 2012
ISBN 978 90 234 6002 2

FOLLETT Ken
Val der titanen
Het Spectrum 2010
ISBN 978 90 475 1474 9

BRIJS Stefan
Post voor mevrouw Bromley
Atlas 2011
ISBN 978 90 450 1984 0

WYDOOGHE Benedict
De sluiswachter van de IJzer
Witsand Uitgevers 2013
ISBN 978-94-9038-286-5

DE SCHAEPDRIJVER Sophie
De groote oorlog
Hautekiet 1997
ISBN 9045025507

Lezers Schrijven

PLEIDOOI VOOR MEER MOREEL CONSULENTEN

Als er één dringende taak is voor de vrijzinnige gemeenschap, dan is het wel deze om DRINGEND te zorgen voor een contingent morele consulenten.

Na een omzwinging van bijna zes maanden van kliniek naar kliniek en dan naar een RVT ben ik zowat deskundige geworden in de verzorging en verpleging van patiënten. 't Is een constante en het is overal hetzelfde probleem: te veel werk en te weinig personeel. En het lijkt voor mij een raadsel dat er sedert lang geen nieuwe sociale woede is uitgebroken bij het verplegend personeel. Ik durf gerust stellen dat welke politieker ook die besparingen bepleit bij de sociale zekerheid een BARBAAR is die de naam politieker niet waardig is.

Nu weet ik hoe belangrijk het is te kunnen rekenen op familie of een goede moreel consulent, want als ge in een ziekenhuis verblijft of in een RVT zijn de problemen die zich kunnen voordoen oneindig talrijk, de administratieve molen draait rustig door en de problemen met de mutualiteit en financiële instelling dienen ook opgelost te worden, en dan is het handig te kunnen rekenen op de steun van familie of een vertrouwenspersoon als moreel consulent. Een moreel consulent kan zeer nuttig zijn in een kliniek en in een rusthuis. In het AZ Groeninge had ik zo iemand, namelijk Roger Vanhaeverbeke kwam twee keer in de week van Rijsel mij bezoeken en bijstaan. Ik kreeg ook het bezoek van moreel consulent Serge Gyselink. Als ge die bijstand gekregen hebt van een moreel consulent dan bent ge iemand en wordt er door het personeel met andere ogen naar u gekeken. Dus meer moreel consulenten die goed opgeleid zijn en die begrip hebben hoe het er aan toegaat in het milieu van de ziekenzorg! Mijnheer Pastoor heeft nog altijd een voetje voor! En dat spelen ze grif uit.

Dus dringend de handen aan de ploeg!!

Geef die mensen een redelijke vergoeding!

Samenwerken met mutualiteiten voor opleiding en dergelijke, ook met de scholen die dergelijke opleidingen voorzien (verzorging en verpleging).

Geen overbodige luxe! Bijvoorbeeld: welke procedure dient er gevolgd te worden bij het aanvragen van euthanasie?? Ook een taak voor een moreel consulent!

Een speciale week organiseren om vrijwilligers te rekruteren. Laat dit een oproep wezen van openbaar belang.

Eric Staelens, ere-gemeenteraadslid.

“Men denkt te sterven voor het vaderland, maar men sneuvelt voor de industrielen”

“On croit mourir pour la Patrie, on meurt pour des industriels”

Deze uitspraak van de Franse humanistische schrijver en Nobelprijswinnaar Anatole France (1844-1924) wordt gebruikt als titel voor een video van 36 minuten van Michel Collon, Anne Morelli, Jacques Pauwels en Lucas Catherine over WO I.

<http://vimeo.com/99236165>, in het Frans.

De video heeft de enorme verdienste dat hij meer uitlegt over het waarom van de eerste wereldoorlog, dan de enorme vloed van oude en nieuwe boeken erover. Al die boeken hebben het over allerlei details van uniformen en van wapens, tot details van strategie en tactiek en van het dagelijks leven. Maar geven voor geen cent een antwoord op die essentiële vraag.

Tien miljoen doden, de eerste massa-moord-entreprise op industriële schaal, een ongelooflijke berg miserie en ellende voor de bevolking, onoverzichtelijke vernielingen, hoe is dat in godsnaam mogelijk geweest? Dat is de vraag die ieder nadenkend mens zich stelt. Waarom? Wat was daarvan de oorzaak? We hebben de indruk dat ons klein menserverstand hier te kort schiet.

Die video van een goed half uur heeft de enorme verdienste dat ie meer uitlegt over het waarom van de eerste wereldoorlog, dan de enorme vloed van oude en nieuwe boeken erover. Al die boeken hebben het over allerlei details van uniformen en van wapens, tot details van strategie en tactiek en van het dagelijks leven. Maar geven voor geen cent een antwoord op die essentiële vraag.

De video geeft het antwoord in twee punten: de eerste wereldoorlog moest uitmaken welke van de toenmalige grootmachten de sterkste zou zijn, de wereld zou kunnen overheersen, en dus de hand leggen op de rijkdommen van deze wereld (van Afrika vooral, ook van China...), en ten tweede, en dat is vooral het aandeel van de geschiedkundige Pauwels: de eerste wereldoorlog was de manier van de toenmalige elite, de toenmalige superrijken om hun privileges te behouden. Jacques Pauwels heeft net zijn meesterwerk afgewerkt: De Grote Klassenoorlog. 1914-1918, 672 pag., uitgeverij EPO, €34,9. Hij gaat terug tot de Franse Revolutie, het begin van het politiek ontwaken van de gewone mensen, en toont als historicus met onderzoek en documenten aan dat de krachten die de oorlog wilden, dezelfde waren die de democratiseringsbeweging ingezet met de Franse Revolutie wilden terugdraaien. De Engelse Cecil Rhodes,

de Leopold II van Zuidelijk Afrika en van de Engelse expansieplannen langs de lijn Zuid-Afrika-Kairo, wordt opgevoerd, hij die in het eigen land het nationalisme propageerde als alternatief voor het groeiend internationalistisch bewustzijn van de (socialistische) arbeidersbeweging. Hij was doodsbang dat er in Engeland een arbeidersrevolutie zou losbarsten. In Duitsland was de elite door dezelfde schrik bezeten. En de Tsaar van Rusland nog meest van al.

Er waren mensen, een handvol rijke mensen, die de oorlog wilden, die belangen hadden bij een oorlog, en als we dat begrijpen zijn de bovenstaande vragen eenvoudig op te lossen.

De video gaat terug tot de grote economische crisis van eind de jaren 1800, en het eerste grote militaire treffen tussen Frankrijk en Engeland in Afrika van 1898 (Fachoda, Soudan), en daarna in 1905 de Frans-Duitse schermutselingen voor de controle van Marokko. Maar de Duitse economische macht groeide, en dus ook de militaire macht, vooral de vloot, en de coalitie veranderde. In 1905 drong de Engelse admiraal lord John Arbuthnot, baron Fisher of Kilverston, aan om dringend Duitsland bij verrassing aan te vallen, we moeten profiteren van de oorlog in Marokko om snel aan te val-

len, schreef ie. Hij vreesde dat de sterke Duitse vloot een zware economische concurrent zou worden voor de Engelse economische wereldoverheersing, bvb voor de super-winstgevende handel met Azië. In 1911 deed ie een nieuwe oproep, dat ging weer niet door. Maar de aanval op het “kleine en neutrale België” enkele jaren later bood Engeland de gelegenheid om die wens toch te realiseren. Toen Japan in China de Duitse concessie (=kolonie) ging afpakken van Duitsland, kwam Engeland -zonder zelf de toelating van China te vragen - door China opgemarcheerd... om de Japanners helpen. Princiëpen en humanitair mededogen moest ge van geen enkele van de grote mogendheden verwachten. Groot-Britannië had daarenboven in Afrika 5 miljoen vierkante kilometer “te verdedigen”, Frankrijk 3,5 en België had Congo met zijn enorme rijkdommen. Duitsland was te laat gekomen bij de verdeling van 1885, Duitsland was toen nog te zwak, en had slechts de hand kunnen leggen op 1 miljoen km², en dan nog met minder rijke bodemschatten. De economische oorlog voor de verdediging, de herverdeling, de uitbreiding (Duitsland wilde Congo, Engeland had het hen beloofd, België wilde Ruanda en Burundi erbij, én Luxemburg) van die enorme rijkdommen was de basis voor de wereldoorlog. In 1914 sloeg de eco-

De video maakt brandhout van alle theorieën over de-oorlog-die-niemand-wilde of de-oorlog-door-het-schot-van-ene-halve-gare-terrorist. Hij besluit: het was een oorlog “pour le fric”, van de rijken natuurlijk.

nomische oorlog om in een echte oorlog met geweren, kanonnen en chemische uitroeiingsproducten.

Maar om aan een grote oorlog toe te kunnen komen moesten ze grote nationale legers hebben, nationaal en nationalistisch, moest het internationalisme (het besef van broederschap tussen de werkers van alle landen) uit de hoofden van de werkers gestampt worden, en vervangen door het nationalisme. Dit betekent: moesten ze de banden tussen de Europese arbeiderspartijen kunnen doorknippen, dit wil zeggen moesten ze de internationale arbeidersbeweging (2de internationale) kapot krijgen. En één voor één (op enkele na) gingen de socialistische partijen overstag, werden ze propagandisten van het nationalisme, de Belgen, met onder meer Vandervelde, De Man, e.a. probeerden niet alleen in 1917 de Russische arbeiders te overtuigen om de oorlog verder te zetten, in 1914/1915 al gingen ze de Italiaanse partij die tot dan op pacifistische standpunten was gebleven, overtuigen, met de totaal onzinnige leugen dat de barbaarse Duitsers in België alle baby's de handen afsneden. (nota van G.M.: zulk een leugens deden het toen al, en blijkbaar nu nog: wie herinnert er zich niet het ineengestoken TV-“document” over de couveuse-baby's in Koeweit.). Het is ook met die leugen dat de Amerikanen bewerkt werden om tussen te komen. Vandervelde werd bedankt door de koning en de grote Europese en Belgische patroons, dezen benoemden hem tot minister. Michel Collon is ervan overtuigd dat zonder die ommekeer bij de socialistische partijen de oorlog ofwel zou

onmogelijk geweest zijn, ofwel toch niet lang kon geduurd hebben.

De video bevat ook nog enige andere onderdelen: over de economische banden tussen de grote Franse en de Duitse industriëlen, die de ganse oorlog doorgingen (chemie, staal, kanonnen...), over de akkoorden tussen de oorlogvoerende landen om elkaars hoofdkwartieren, waar de generaals kwamen, niet te bombarderen etc..

En over de propaganda waarmee men het volk opjut, keizer Willem II als varken, als bloedhond, als slachter... terwijl diezelfde Willem II enkele jaren voordien de graag geziene gast was in alle hoofdsteden, hij was trouwens de neef van de tsaar van Rusland, én van de koningin van Engeland.

Maar vooral hoe men – en hier kom ik weer tot het nationalisme – de volkeren van het ene land tegen dat van het andere land opzet: Hitler hoefde niet zo ver terug te gaan om van de Slavische volkeren inferieure wezens te maken, van de Fransen bastaarden, en van de joden schadelijke microben... Kipling, de grote Engelse schrijver, beschreef de Duitsers als dieren. Het nationalisme doodde iedere redelijkheid bij de gewone mensen, dan toch tijdelijk.

En als dat niet lukte was er nog altijd Kardinaal Mercier, die eind 1914 beloofde dat alle gesneuvelde door Christus himself aan de hemelpoort zouden opgewacht worden met een lauwerkrans.

Maar de zaken namen op lange termijn een heel andere ontwikkeling dan verwacht voor de oorlogsstokers: een soldaat die het overleefde getuigt op het

einde: we trokken op terwijl we enthousiast de Marseillaise zongen, maar ontrederd kwamen we terug, en huilend (en hurlant) zongen we de Internationale. In Europa keerden de meest bewuste werkers zich af van de Vanderveldes en de Destrées. In Rusland kregen de radicale socialistische die vanaf het begin tot het einde de vlag van de vrede omhoog gehouden hadden, de macht, ze beëindigden de oorlog eenzijdig en verjoegen de Tsaar en zijn generaals. En in gans de gekoloniseerde wereld die grotendeels de inzet geweest was van de grote moordpartij, en die zelf had moeten opdraven voor een groot deel van de verliezen in mensenlevens, werden partijen opgericht die de leiding namen van de strijd tegen het kolonialisme, voor onafhankelijkheid van de Europese kolonialisten die hen in die enorme miserie gestort hadden. Er moest nog een wereldoorlog overheen gaan, maar één voor één wonnen ze die strijd. Zoals een boomerang kregen de West-Europese oorlogsstokers de gevolgen van hun daden terug in hun aangezicht, dit werd voor de grote Europese “empires” Frankrijk en Engeland het begin van het einde van hun wereldoverheersing.

De video maakt brandhout van alle theorieën over de-oorlog-die-niemand-wilde of de-oorlog-door-het-schot-van-ene-halve-gare-terrorist. Hij besluit: het was een oorlog “pour le fric”, van de rijken natuurlijk.

En een persoonlijke bedenking: 20 jaar werd WO I voorbereid, met de economische oorlog als basis. Hoe lang al zijn ook nu weer voorbereidingen bezig, met beperkte oorlogen in de Arabische wereld, met interventies en andere kleine oorlogen in Afrika, met regionale botsingen in Oost-Europa en Azië, met economische oorlogen, met economische boycotten etc. Voor ge het beseft wordt die economische en politieke oorlog er een met de wapens, en kan hij de ganse wereld in brand steken.

20^E PLANTJESWEEKEND KOM OP TEGEN KANKER IS GRANDIOOS SUCCES IN KORTRIJK.

Moe én voldaan geven we hier de 'eindstand' door van het plantjesweekend ten voordele van Kom op tegen Kanker. De grote uitdaging van 10.000 Azalea's werd gehaald!!! De teller staat op ongeveer 10.600 planten.

Een hartelijke dank aan alle actoren die dit succes hebben helpen bereiken. Dit jaar konden we een aantal nieuwe vrijwilligers verwelkomen die ons de mogelijkheid boden om bijkomende verkoopposten op te zetten. Daarnaast ook een dikke merci aan de bedrijven, organisaties (ter beschikking stellen bestelwagens), scholen uit alle netten, particulieren, vrijwilligers, de ondersteunende ploegen, de steun van de stad Kortrijk én de fysische medewerking van het college van burgemeester en schepenen en gemeenteraadsleden die ook Azalea's hebben verkocht. Als toemating kregen we ook het bezoek van "Thuis"-acteur Wim Stevens of advocaat Tom De Decker in de serie. Hij vervoegde de ploegen in het Ring Shopping Center Noord om gedurende een uurtje plantjes te verkopen.

En onze grootste dank gaat natuurlijk naar elkeen die een Azalea heeft gekocht. Dankzij dit blijken van solidariteit en engagement kan er verder gewerkt worden om kanker uit het leven van velen te bannen.

Dank. Driewerf Dank !!!

Doris Verlinde, Coördinator Plantjesactie Kom op tegen Kanker Kortrijk

**20^e editie plantjesweekend
KOM OP TEGEN KANKER**

**10632
azalea's verkocht**

**DANK & PROFICIAT AAN
ALLE MEDEWERKERS !!!**

Vaubanstraat 8b - 8930 Menen
T 056 51 90 70 | vcdebezatse@gmail.com
www.debezatse.be

De Bezatse /Kalender

Vrijdag 14 november 2014,
in de studiozaal van CC de Steiger:

Soldaat Peaceful

Soldaat Peaceful wil niet vergeten. Hij werd tijdens de Grote Oorlog gerekruteerd om als veel te jonge soldaat in Vlaanderen te gaan vechten tegen het Duitse leger. Jaren later neemt hij ons mee in een spel van herinnering en tijd over zijn onverwerkte verleden.

Hij vertelt ons over zijn gelukkige jeugdijaren op het Britse platteland, de opwindende avonturen met Molly en Dikke John, zijn liefde voor Ma en voor zijn grote broer en voorbeeld, Charlie. Dit alles wordt echter overschaduwd door de vroege dood van zijn vader. Uiteindelijk moeten de warme herinneringen plaatsmaken voor de brutaliteit van de oorlog, die hem genadeloos de loopgraven injaagt en hem confronteert met de even gruwelijke, als onbegrijpelijke oorlogslogica.

Prijswinnend auteur Michael Morpurgo liet zich inspireren door een bezoek aan Ieper, waar hij geschokt vaststelde hoeveel jonge soldaten tijdens WO1 ter dood veroordeeld werden voor vermeende lafheid.

PRIJS: €5 Leden - €8 Niet-leden
INSCHRIJVING: Bellen voor 7 november: 0497 263 269
of betaling aan de deur

Iedere zondag van 09 november tot 07 december,
van 11u tot 13u - vrije toegang

Wintercafé

Vanaf zondag 9 november opent VC De Bezatse haar wintercafé. Zoals de naam al doet vermoeden is dit geen gewoon café, maar biedt het net dat iets extra. Naast de dranken die gewoonlijk genuttigd worden, schenken we aandacht aan meer speciale dranken.

Deze keer schenken we echter geen bier van de maand, maar staan aperitieven en cocktails centraal. Zo kan er naast een gezellige babbel ook iets nieuws ontdekt worden.

“De Bezatse” - Vaubanstraat, 8 b - 8930 Menen

Iedere zondag van 09 november tot 07 december,
van 14u tot 18u - vrije toegang

Tentoonstelling Peter Joye

“De Bezatse” - Vaubanstraat, 8 b - 8930 Menen

hv.kortrijk@skynet.be
www.h-vv.be/hvvhv-kortrijk

De Bezatse /Kalender

Zaterdag 20 december van 17u tot 20u

Joelfeest

Grote De maand januari is tegenwoordig de maand van de nieuwjaarsrecepties, het moment waarop we klinken op het nieuwe jaar. Onze Keltische en Germaanse voorouders vierden dit nieuwe jaar echter een beetje vroeger, namelijk op de kortste dag en de langste nacht van het jaar (Midwinter), rond 21 december.

De viering was het belangrijkste moment van het jaar: het oude jaar en de lange, donkere dagen waren achter de rug en men vierde de terugkeer van het licht.

We zetten het nieuwe jaar 2015 graag feestelijk met u in op dit speciaal gebeuren. U leest het goed: **in plaats van een nieuwjaarsreceptie in januari 2015, vieren we het joelfeest in december 2014** om de terugkeer van de zon en de belofte van een nieuwe lente te vieren.

INSCHRIJVING:

Bellen voor 12 december: 0497 263 269

Inkom gratis

HVV-HV Kortrijk nodigt u uit op een zondagse morgen in het kader van het Woord

Woordkunstenaars komen hun talenten brengen in vc Mozaïek. En dit in een ongedwongen sfeer, losjes weg tussen het publiek. De woordkunstenaars die we uitnodigen zijn stuk voor stuk mensen die het gebruik van het WOORD onder de knie hebben en die ook dit WOORD koesteren. Zij gebruiken het WOORD om een boodschap te brengen, om emoties op te wekken, of om u te onderhouden en een leuke middag/avond te bezorgen.

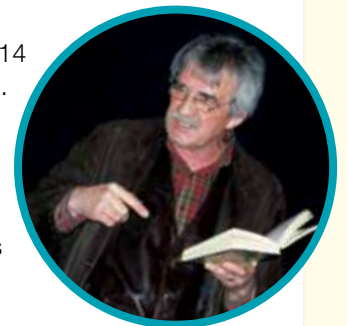
Het aanbod zal veelzijdig zijn. Een verhaal, poëzie of een bepaalde vraag naar de aanwezigen en dan even diep in gesprek met hen gaan. Een korte sketch, een conference of een reeks moppen?

Kortom telkens items waarbij achteraf wat verder over nagedacht en gefilosofeerd kan worden.

Zij en ù zijn te gast in het Mozaïekcafé. De ontmoeting moet volledig zijn.

Telkens tussen 11.30 uur en 12.30 uur in Mozaïek, Overleiestraat 15a, 8500 Kortrijk. De deur is open vanaf 11.00 uur. De ingang is gratis.

Op zondag 14 december 2014 komt Stefan Van Craeynest terug. Stefan was onze allereerste gast van de eerste zondag in 2011. Hij is enthousiast ingegaan op onze vraag om terug te keren. We herinneren zijn bijdrage als rasverteller nog levendig.

Stefan Van Craeynest

Geboren te Beveren Leie op 7 november 1948. Hij studeerde Germaanse filologie (Leuven 1971) en dramaturgie bij Joos Florquin.

Leraar Nederlands en Engels, Sint-Theresia Instituut Kortrijk.

Lid van het Zwevegems Theater, studioleider van Studio Zwevegems Theater.

Toneelwerken:

"Reinaert Vos", met partituur van Jacques Vande Ginste (1979)

"Ver van de Wereld", poëzietheater (1981)

"Sneeuwwitje", dramatisering en aanpassing van het bekende sprookje (1982)

"Proloog bij de Bruiloft van Brecht" aanloopstrook tot het "boerenstuk" van Brecht (1983)

"Schimmen" toneelspel avondvullend.

Van Guido en Gezelle: monoloog eenakter.

AUGUST VERMEYLENFONDS
VRIJZINNIG - SOCIALISTISCH - VLAAMS

August Vermeylenkring Afdeling Kortrijk

Voorzitter: ARMAND SERMON armand.sermon@skynet.be

Secretariaat: MARIE-JEANNE KERCKHOVE mikerckhove@telenet.be

dinsdag 4 november 19u30

Wereldoorlog I: triomf of zwanenzang van de Belgische natiestaat.

Lezing door BRUNO DE WEVER

(UGENT)

Uit de Grooten Oorlog ontstaat een nieuwe wereld zowel politiek, maatschappelijk als technologisch. Het vernielde Europa deelt zich op in nieuwe entiteiten. Ook in ons land veroorzaakt WO1 een politieke barst. De Vlaamse beweging, gegroeid vanuit een democratische reflex en als verdediging van de volkstaal, evolueert voor een deel naar een fanatiek antibelgicisme dat tenslotte uitmondt in sympathie voor het Duitse autoritaire regime.

De geschiedenis van de opkomst van uiterst rechts in de Vlaamse beweging en de achtergronden van de collaboratie met het Nazisme confronteert ons met het huidige succes van autonomistische partijen in diverse gebieden van Europa en de zwaai naar uiterst rechts in heel wat landen.

BRUNO DE WEVER onderzoekt de achtergronden van de evolutie van het Vlaams-nationalisme tot een anti-Belgische afscheidingbeweging.

In VC Mozaïek Overleiestraat 15A Kortrijk
Toegang: €5,00. Leden Vermeylenkring: gratis

Expositie zaterdag 7 en zondag 9 november
van 13 tot 17 uur.

Verlooren. 100 jaar oorlog: een bittere oogst

Schilderijen van BERT WEVERS

De kunstenaar toont het menselijk leed achter de heroïek van elke oorlog.

Vernissage

vrijdag 7 november 20 uur

Verwelkoming

ARMAND SERMON. Voorzitter Vermeylenkring Kortrijk
Toelichting bij het werk: SPENCER FRANK COTMAN, Ugent

Optreden

SARAH D'HONDT (zang, woord) KOEN DE CAUTER (zang
gitaar, klarinet, sax) KRIS AUMAN (contrabas) STIJN BET-
TENS (accordeon, bandoneon, accordina)

In VC Mozaïek Overleiestraat 15A Kortrijk
Toegang gratis.

VRIENDELIJKE UITNODIGING OP DE

de 14de Polyfinario Quiz

Zaterdag 6 december 2014
18u30

Vrijzinnig Centrum Mozaïek - Kortrijk
Overleiestraat 15A Kortrijk

Ten voordele van de
Polyfinario-kinderen.

(de vzw Polyfinario staat borg voor
zinnvolle, creatieve, kindvriendelijke,
betaalbare... vrijetijdsbesteding
voor leerlingen uit het officieel on-
derwijs)

een loodlicht,
leegloos, leutelijk
quizgebeuren!

HEERLIJKE VERSE BROODJES
EN WARME SNACKS TE BEKO-
MEN TIJDENS DE QUIZ!

**PLOEGEN VAN
4 PERSONEN**

**BETAALD
=
INGESCHREVEN**

Hoe inschrijven?

- 1] 20 euro / ploeg storten op BE40 9792 4232 1563 van Polyfinario - Wervik
(+ verm. ploegnaam & verantwoordelijke)
- 2] ploeggegevens mailen naar marcencathy@telenet.be
- 3] voor 20 november 2014!

De Poly?quiz wordt
mee georganiseerd
door:

overleiestraat 15a - 8500 kortrijk - 056/ 37 16 15
vc.mozaiek@skynet.be - www.vcmozaiek.be

Mozaïek /Jazz-avonden met de Superior Dance Band

**SUPERIOR
DANCE
BAND**

Niet op 26 oktober (zoals vermeld in vorig Zoeklicht) maar op zondag 30 november kijken wij uit naar de langverwachte Honky Tonkin' Hank Williams-special! Benieuwd hoe de muziek van deze countrylegende, die als geen ander zijn stem met zijn gevoel kon vermengen zal klinken in een jazzy kledje.

De Superior laat zich op de laatste zondag van november dus inspireren door deze mythische figuur (en zijn tijdgenoten): een reus van de Country muziek, een voorloper van de Rock 'n' Roll, een onuitputtelijk componist, en een tragische, getormenteerde persoonlijkheid. Van die tragiek schemert gelukkig weinig door in zijn nummers, waarvan u er alvast één kent uit de songbook van The Superior Dance Band: het onverslijtbare Jambalaya.

Voor velen van u wordt het ongetwijfeld een verrijkende kennismaking, voor anderen wordt dit aangepast repertoire een aangename verrassing.

Naar goede traditie komt de Superior Dance Band in december naar buiten met een speciaal programma "Season's Greetings", een melodieuze verwijzing naar het hele Kerst- en Nieuwjaarsgebeuren. Geen meligheid, maar een originele benadering van het klassieke repertoire. Geen clichésongs, tenzij in een fris kledje. Geen sentimentaliteit, of toch niet te veel ... Wie de speciale gast(en) zal/zullen zijn blijft voorlopig een verrassing. Afspraak op zondag 21 december!

Komende concerten:

zondag 30/11 (Hank Williams-special)

zondag 21/12 (Season's Greetings)

zondag 25/01/2015 (Nieuwjaarsconcert)

Tijdstip: van 19u00 tot 22u00 (deuren open om 18u30)

Prijs: €5,00 /concert (gratis voor de leden van de Superior Jazz Club).

wetenschapscafé
KORTRIJK

Wetenschap en cafés, het lijkt een ongewone combinatie. Maar wel één die werkt, zo weten wij ondertussen. Jaar na jaar vinden meer en meer bezoekers de weg naar het wetenschapscafé in VC Mozaïek.

Geen aula, geen monoloog, geen overdonderende presentaties, geen klassiek debat, geen academische sfeer maar wel wetenschappers, verbonden aan de Associatie Universiteit Gent, die gemoedelijk vertellen over hun werk en hun passie.

Moderator is Kim Verhaeghe (EOS). Maar ook het publiek krijgt ruimschoots de kans om vragen te stellen. Als je ze liever niet luidop stelt, schrijf je vraag dan op een bierkaartje en speel het door naar de moderator.

Zowel harde als zachte wetenschappen komen aan bod.

De komende maanden strijkt het wetenschapscafé neer op:

**Dinsdag 2 december (19u45) met als thema:
Geluk (of) Sociale psychologie.**

**Dinsdag 20 januari (19u45) met als thema:
de hervorming van het secundair onderwijs.**

Wil je als eerste op de hoogte zijn over de concrete inhoud en de gasten die wij ontvangen?

Teken in op de nieuwsbrief www.wetenschapscafekortrijk.be.

Het Wetenschapscafé Kortrijk is gratis. Inschrijven niet nodig.

Het café is een initiatief van de cel wetenschapscommunicatie van de Associatie Universiteit Gent, en wordt ondersteund binnen het Actieplan Wetenschapscommunicatie van de Vlaamse overheid.

VC Mozaïek en Vormingplus zijn medeorganisator voor het Kortrijks wetenschapscafé

overleiestraat 15a - 8500 kortrijk - 056/ 37 16 15
vc.mozaiek@skynet.be - www.vcmozaiek.be

VRIJZINNIG KORTRIJK NODIGT UIT...

NIEUWPOORT KAPUT!

toneelvoorstelling door het Nieuwpoorts Pan-Theater

in een regie van Paul Houwen

zaterdag 22 november 2014

Het toneelstuk begint in oktober 1914 op het moment dat de totale bevolking van het stadje op de vlucht slaat. Iedereen moet op bevel van de overheid Nieuwpoort verlaten. Waar het naar toe moet, is voor velen niet duidelijk.

De centrale scène speelt zich af in de zomer van 1916 in een loopgraaf achter de IJzer waar drie soldaten lief en leed met elkaar delen. Ze proberen de verveling te lijf te gaan door elkaar verhalen te vertellen. De belangrijkste vraag is of ze de Duitse aanvallen zullen overleven. Zoals het alleen maar op het theater (en in de film) mogelijk is, ontmoeten de mannen hun geliefden in droomscènes. In elke oorlog vallen er echter doden en gewonden. Zo ook in "Nieuwpoort Kaput".

Het stuk wordt doorweven met de verhalen van historische personages die de oorlog hebben mee-gemaakt. Tenslotte duiken op een aantal plaatsen absurdistische personages op die op een volkomen averechtse manier het hopeloos idiote van elke oorlog illustreren.

"Nieuwpoort Kaput" is op de eerste plaats een gevoelig stuk over de dwaasheid van het oorlog voeren.

Het stuk wordt gespeeld door de volgende cast:

Hugo Sercu, Danny Burki, Nathalie Solard, Dominique Antonissen, Brigitte De Cock, Dimitri Bajart, Geert Puype, Ronny Vanderstraeten, Ignace Vandewalle, Ann Vanroose, Ianna Feyaerts en Ronny Roose.

Tijdens de voorstelling wordt alle muziek live gespeeld.

Wanneer: zaterdag 22 november 2014 (om 19u stipt)

Waar: Grote zaal VC Mozaïek (Overleiestraat 15a, Kortrijk)

Tickets: €8,00 (leden Mozaïek en/of huisvereniging) / €10,00 (niet leden)

Reserveren kan via 056 37 16 15 / vc.mozaiek@skynet.be

Organisatie: August Vermeylenkring, Humanistisch Verbond, Oudervereniging voor Moraal, Polyfinario, Uitstraling permanente Vorming, Willemsfonds & VC Mozaïek.

kalender

kalender

Uitstraling Permanente Vorming VUB

Met UPV in Mozaïek

Meer info via Evelien Vandenbussche:
056 37 16 15 of evelien.vc.mozaiek@skynet.be

Met UPV in Mozaïek

/UPV Kortrijk

Dinsdag 18 november 2014**De rol van de kunstenaar in de maatschappij**

Dhr. Peter Jonnaert, kunsthistoricus

Reeds vanaf de oudheid was er een haat-liefde verhouding tussen maatschappij en kunstenaar. In deze lezing verklaart PETER JONNAERT het wantrouwen ten aanzien van kunstenaars dat geregeld terug zal keren. Je ziet voorbeelden van grote kunstenaars doorheen gans de kunstgeschiedenis wiens werk werd beschouwd als ontwaarding van de morele waarden en een uiting van een decadent individualisme. We constateren hoe velen toch hun eigen weg vervolgden met een persoonlijke kritische kijk op de wereld. In deze lezing zien we dat de integere kunstenaar van vandaag ook nog wil confronteren en inspelen op het geweten van de mens.

Dinsdag 9 december 2014**Atheïsme als basis voor de moraal**

Dr. Dirk Verhofstadt, Moraalwetenschappen UGent

In de loop van de geschiedenis is de mens erin geslaagd om de aardrijkskunde, de geneeskunde, de wiskunde, de scheikunde, de natuurkunde en de astronomie los te koppelen van religieuze dogma's. Dat gebeurde nadien ook met het recht en de biologie. Het wordt hoog tijd om nu de ethiek te ontdoen van religieuze ballast. Vandaar dit pleidooi voor atheïsme als basis voor de moraal. Dat betekent niet dat mensen ongelovig moeten worden. Elke mens gelooft wat hij wil, maar niemand mag zijn of haar geloof opdringen aan een ander.

De auteur wijst op de negatieve houding van religies ten aanzien van andersgelovigen, ongelovigen, vrouwen, ho-

moseksuelen, seksualiteit, wetenschap en burgerlijke wetgeving. Hij toont aan dat de basis van de moraal niet stoelt op godsdienstige bepalingen maar op de rede en dat de wereld daardoor menselijker en dus beter wordt. Hij ontwikkelt bovendien zelf Tien Seculiere geboden die moreel hoogstaander zijn dan de Tien Geboden van de Bijbel. Vele deugden, die door godsdiensten werden gekaapt en zelfs misbruikt, zoals hoop, liefde, barmhartigheid, eer-

lijkheid en rechtvaardigheid plaatst hij in een seculier humanistische context.

De auteur sluit hiermee aan bij de eeuwenlange strijd voor emancipatie en zelfbeschikkingsrecht van elke mens, wat in het verlengde ligt van de strijd tegen alle vormen van onderdrukking in het verleden, zoals het verzet tegen het kastensysteem in India, tegen racisme in Amerika en elders, tegen de Jodenvervolging in Duitsland, tegen de Apartheid, tegen de onderdrukking van de vrouw in tal van landen, ook in onze contreien.

Atheïsme als basis voor de moraal is een oproep voor een nieuwe Verlichting tegen het obscurantisme van radicale gelovigen.

PRAKTISCHE INFORMATIE:**Tijdstip: 14u30****Locatie: Vrijzinnig Centrum Mozaïek,****Overleiestraat 15a, 8500 Kortrijk****Inkom: 3 euro (inclusief een koffie of thee)****Meer info: 056 37 16 15 of****evelien.vc.mozaiek@skynet.be****W <http://upv.vub.ac.be/upv-regionaal>****Organisatoren: UPV Kortrijk en Vormingplus
midden en zuid West-Vlaanderen**

Herdenkings- plechtigheid huisvandeMens Kortrijk

Elk jaar organiseren we vanuit huisvandeMens Kortrijk een gezamenlijke herdenkingsplechtigheid voor de mensen voor wie we een afscheidsplechtigheid verzorgden.

Elk jaar werken we rond een andere thematische rode draad. Dit jaar kozen we ervoor om de tekst van onze Ieperse collega Lieve Goemaere te gebruiken omdat zij zo treffend omschreef hoe belangrijk het is om de naam van de overledene te blijven noemen, over hoe we de verbondenheid moeten blijven zoeken.

... uit het boekje van de Herdenkingsplechtigheid 2014 'Namen Noemen'

Verbinding maken we door haar foto mee te dragen in onze portefeuille.

Door naar de begraafplaats te gaan, alleen of samen.

Door heel bewust stil te staan bij zijn geboortedag.

Door het kadertje op de schouw, met een kaarsje bij.

Door de ring te dragen die zij heel haar leven droeg.

Door te vragen wat hij zou doen, als je die moeilijke beslissing moet nemen.

Door aan haar te denken.

Door over hem te praten.

Maar net dat laatste is niet zo vanzelfsprekend. Ja, in het begin spreken de mensen nog wel over hem of haar, vragen ze hoe je het redt, ... Maar dat vermindert.

Meestal is dat niet eens kwaad bedoeld. Soms zijn mensen gewoon bang om je erover aan te spreken, bang dat ze een wonde zouden openrijten. Mensen weten ook vaak niet wat te zeggen, hoe het te zeggen, of wanneer.

Soms ontgaat het hen inderdaad gewoon, opgeslorpt door hun dagelijkse routines.

Soms hebben ze zelf nog geen verlies meegemaakt en beseffen ze niet hoe 'een jaar geleden al' kan aanvoelen alsof het gisteren was.

Ze zeggen zoveel. Dat het went.

Dat de tijd een helende mantel is.

Zoveel dat het overgaat als griep, vervaagt in het stof van de dagen.

Maar het blijft hangen als mist op mijn haar. Ik overwinter in verdriet

om hoe het was, had kunnen zijn.

Jij bloeit liever dan ooit voordien,

met nog zachtere kleuren van leven,

hoewel ze zeggen dat het niet mag.

Ze zeggen zoveel. Of liever nog niets.

En dat went nooit.

De idee dat iedereen onze beminde overledene al lijkt te zijn vergeten, doet pijn.

De suggestie dat het tijd is om verder te gaan, snijdt als een mes in onze ziel. Alsof ze die verbinding met hem of haar willen stukmaken. Een naam - zijn of haar naam - die steeds minder genoemd wordt ... het is een pijnpunt voor elke nabestaande.

Vandaag noemen wij heel uitdrukkelijk elke naam. Ik wil jullie zelfs vragen om de naam op te schrijven en dan het kaartje hier vooraan in de brievenbus te stoppen. Op die manier maken we opnieuw verbinding.

We doen zo vaak een brief op de post of halen een kaartje uit de brievenbus ... Het gebeurt bijna achteloos en toch is het telkens weer een vorm van contact. Precies omdat dit contact, die blijvende verbinding, zo belangrijk is, noodzakelijk zelfs, voeren we vanavond samen dit kleine ritueel uit. Hierna kunnen jullie een schrijftje uitkiezen om mee te nemen naar huis, als aandenken aan deze avond. Daarin kan nog zoveel meer genoteerd worden dan enkel een naam.

Wil je nu al meer schrijven, neem gerust je tijd, vandaag kan en mag het. Vandaag moeten we over hen spreken. Omdat we weten dat we hen nooit kunnen, willen, zullen vergeten.

het nieuwe online bibliotheekstelsel van de huizenvandeMens

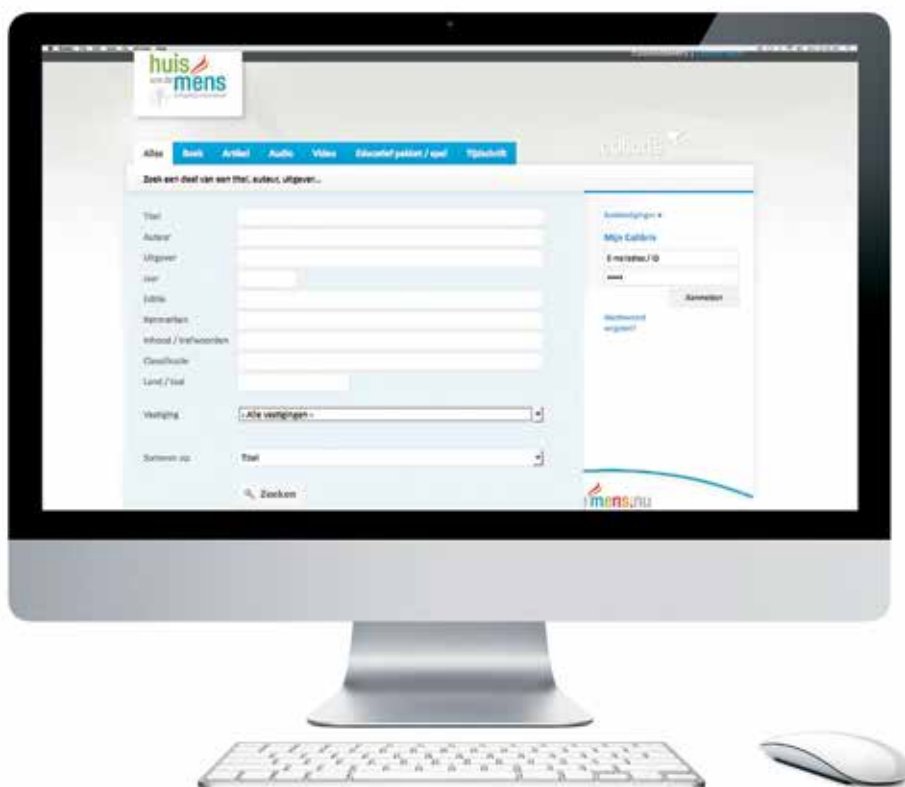
Wie surft naar www.colibris.be/huisvandeMens/ vindt er het gloednieuwe online bibliotheekstelsel van de huizenvandeMens. In het systeem zitten alle uitleenbare boeken van de huizenvandeMens over heel Vlaanderen en Brussel. Via een uitgebreide zoekmodule kan je nagaan welke boeken aanwezig zijn in welk huis of zoeken op een titel, trefwoord of categorie. Iedereen kan, zonder geregistreerd te zijn, zoeken in de databank. Om boeken te ontlenen dien je een registratie voor de bibliotheek aan te vragen via een mailtje naar of bezoekje aan het huisvandeMens in je buurt. Daarna ontvang je een paswoord waarmee je kan inloggen op Colibris om een boek te reserveren en ook om je ontleende boeken te verlengen. De boeken die je graag wenst te ontlenen haal je in het huisvandeMens en mag je 3 weken (met verlenging 5 weken) bijhouden. Het ontlenen is kosteloos. In elk huisvandeMens zijn er zo'n 500 boeken aanwezig. Vind je een bepaald boek niet in het huis in je buurt dan kan je als geregistreerde ook boeken ontlenen van andere huizen. Over deze onderwerpen vind je boeken in de bibliotheek van het huisvandeMens:

dood-sterven, filosofie-religie-ethiek, gezondheid, jongeren, justitie-recht-wetgeving, biografieën en poëzie, ouderen, relaties-gezin-samenlevingsvormen, vrijzinnigheid en algemene sociale dienstverlening. Wie specifiek rond deze thema's informatie zoekt is bij het huisvandeMens aan het goede adres omwille van het uitgebreide aanbod.

Er zijn ook DVD's, spelmaterialen, tijdschriften en losse artikels ontleenbaar uit de bibliotheek. Een belangrijk aandeel vormt het werkmateriaal van het project 'De sokken van de olifant', om kinderen en jongeren in rouw te begeleiden.

Handig is verder dat in de online bibliotheek bij elk boek of ander materiaal een (vaak uitgebreide) beschrijving van de inhoud te vinden is en bijkomende informatie zoals het jaar van uitgave.

Dus neem zeker eens een kijkje op www.colibris.be/huisvandeMens/

Persé

Het gaat niet goed met de kerk. De cijfers van het bisdom Brugge tonen dat er een derde minder doopvieringen zijn en de helft minder huwelijken.

In tien jaar tijd dopen West-Vlaamse priesters een vijfde minder kinderen of reiken hun eerste communie uit. Het aantal vormsels is zelfs met een kwart gezakt. In diezelfde tien jaar zijn er ook de helft minder kerkelijke huwelijken in onze provincie. En opvallend: ook een vijfde minder kerkelijke uitvaartplechtigheden. Er gaan niet allen minder mensen naar de kerk, er zijn er ook steeds minder actief in de kerk. In 10 jaar tijd zijn er een derde minder priesters in het bisdom Brugge.

Jeroen Verduyck / Sander Van Nieuwenhuysse op Focus WTV van 22,09,2014

Bedenking van een vrijzinnige: het grote probleem voor de katholieke kerk is natuurlijk dat die ontwikkeling niet lineair verloopt, maar exponentieel.

ZOEKLIJCHT WIJDT AAN DIT THEMA ENKELE BIJDRAGEN IN HET VOLGENDE NUMMER

Poëzie

Filosofie

*Zoals zwavelzuur zich een weg bijt naar buiten ,
Zo kijk ik met mijn hakbijlens naar de wereld
En
Knip ik in de alledaagsheid rondom mij*

*Sleur die door massa's mensen toch geproefd wordt
als slagroom op de taart van iedere dag ...
Ze vluchten weg van de wereld
In een vergeetput vol gewoonte
Ze laten zich leven
En drijven als schuim op de golven*

*Zoals klimop klimt naar steeds hoger
Zo wil ik dieper in de wereld staan*

Robrecht Delputte

Ter nagedachtenis van een geestesgenoot.

Jacques Naert, overleden 12.09.2014, net geen 60 jaar.

Jacques is opgegroeid in de school van zijn ouders, in alle opzichten, in de geest van zijn vader en zijn moeder, en in de school waarvan zijn ouders de drijvende kracht waren bij de oprichting.

Een school voor de arbeiderskinderen, democratisch, niet-confessioneel, openbaar, gratis en neutraal. Hij is opgegroeid in die geest, werd er leraar, en is er directeur van het KTA geworden.

Jacques heeft de voetsporen van zijn ouders proberen te volgen, hij had een enorme bewondering voor de ideeën en de realisaties van zijn vader, Maurice, de vrijheidsstrijder tegen de nazi-bezetter, de radicale en strijdbare democraat, de strijd-syndicalist in het ACOD, de oprichter van het Achturenhuis, de vrijdenkende humanist, de communist. Met een zeer groot hart voor de kleine man, voor de jeugd, voor de verdrukten van de gehele aarde.

Jacques was dat ook allemaal, op zijn manier.

Ik realiseerde me dat pas ten volle in september 2008 bij de discussies over zijn vader voor Zoeklicht (nummer van november 2008).

Gaby Moreels

Met spijt hebben we deze laatste weken moeten afscheid nemen van enkele vrienden en copains: Jacques Naert en Eric Pinoie.

Jacques kenden we al sedert onze schooltijd. Eric leerden we recenter kennen.

Los van hun politieke inzet kenden we hen door hun engagement op verschillende gebieden. Maar we kenden hen het best als "echte mensen": met het hart op de juiste plaats, voor hun inzet om te proberen de maatschappij en de mensheid beter te maken en dit vooral met oog voor de "kleine" medeburger.

Jacques, Eric: dank voor de inspiratiebron die jullie voor ons zijn.

Filip en Doris

Zoeklicht sprak met **Benoît Van Innis**

Het leven is Blauw met Witte strepen

In het VOC Poincaré hangt een nieuw kunstwerk van de hand van Benoît Van Innis. Bij het aanbrengen van het monumentale werk had zoeklicht een gesprek met de kunstenaar. Hij verduidelijkt dat zijn werk niet abstract is, maar dat er een duidelijke boodschap in zit.

Zoeklicht: Ben je een cartoonist of een schilder?

Benoît Van Innis: Ik studeerde schilderkunst aan de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst Sint-Lucas in Gent. Ik denk dat ik altijd een schilder en een plastisch kunstenaar gebleven ben. Die specifieke cartoons zijn eerder een toevallige en voorbijgaande episode in mijn kunstenaarsbestaan. Toen ik in 1984 afstudeerde was het crisis, een beetje zoals nu. Een job vinden was niet gemakkelijk en als jonge onbekende kunstenaar het maken nog minder eenvoudig. Zo begon ik voor de krant De Standaard tekeningen te maken over kunst voor hun boekenbijlage. Toen hadden kranten nog een lijvige

katern, soms zelfs 20 pagina's, waar ik wel een halve pagina kreeg voor een tekening. Daarna ben ik ook voor De Morgen en Vrij Nederland beginnen tekenen. Eind de jaren 80 was ik voor een expo in New York en kreeg ik via via contact met Milton Glaser, de bekendste Amerikaanse designer. Hij zorgde er voor dat ik in de jaren 90 regelmatig covers voor de krant De New Yorker kon tekenen.

Zoeklicht: Hoe kwam je ertoe te werken met azulejos, tegels gebakken in Portugal?

Benoît Van Innis: Mijn werk is voortdurend in evolutie. De perswereld is veel veranderd, ook onder invloed van de nieuwe

media. Er is steeds minder en minder plaats voor cultuur, ook kranten krijgen te maken met keiharde besparingen. Zij hadden steeds minder en minder budget en wij vielen een beetje door de mand. De renovatie van het metrostation Maelbeek bracht me in contact met de architecten Desmet-Vermeulen. Daar wilde ik werken met tegels. Maar deze techniek is in België een beetje in onbruik geraakt. Ik moest naar Portugal, waar de techniek van artisanale gemaakte tegels nog uitgeoefend werd. Het werd een uitdaging voor mij om ruimtes mee vorm te geven. Nu krijg ik zeer veel opdrachten en gebruiken ook andere kunstenaars opnieuw deze techniek.

**“Het werk
in Poincaré
gaat over het
leven hoe we
met vallen
en opstaan
verder ons doel
bereiken.”**

Zoeklicht: Wat is de boodschap achter het werk in het VOC Poincaré?

Benoît Van Innis: Ik discussieerde met Guy Adams over de betekenis van de vrijzinnigheid. Het bracht mij bij een tekening die ik gemaakt had tijdens het optreden van de pianiste Claire Chevallier en acteur Josse De Pauw op in de Antwerpse Bourla. Daar maakte ik op de muziek van Eric Satie “*Le Fils des Etoiles*” (het kind van de sterren) live tekeningen. Dit muziekstuk bestaat uit drie delen: *la vocation* (de roeping), *l’initiation* (de initiatie) en *l’incantation* (de toverspreuk). Voor mij is het werk symbool voor de cyclus in een mensenleven. Eerst kennen we een peri-

ode in ons leven van jong en enthousiast bestaan. Dan volgt een periode waar we zoeken en tasten. Deze periode duurt langer. Tenslotte krijgen we de vervolmaking, krijgen we een zeker inzicht en

bereiken we de volwassenheid. Het werk in Poincaré gaat over het leven hoe we met vallen en opstaan verder ons doel bereiken.

Op zoek naar andersdenkenden in de Eerste Wereldoorlog

In het voorjaar van 2014 wijdde deMens.nu een themanummer van haar tijdschrift aan de Eerste Wereldoorlog. De vraag werd er onder meer gesteld hoe het zat met de vrijzinnigheid tijdens dat conflict. Een eenduidig antwoord kon echter niet gegeven worden. Als gespecialiseerd onderzoeker én als vrijzinnige moet ik erkennen dat ik geen enkele historische studie naar levensbeschouwelijk vrijzinnigen in de Eerste Wereldoorlog ken. Individuele verhalen wel: ik vernoem bijvoorbeeld de bekende ULB-professor Antoine Depage, of dichter bij huis de Kortrijkse arts Charles De Beer, stichter-voorzitter van de vrijmetselaarsloge L’Amitié. Maar hoe de (georganiseerde) vrijzinnigheid tegenover de oorlog en haar brutaliteiten stond, en of ze op enigerlei actie ondernomen heeft, dat weten we tot nu toe niet.

Ik durf zelfs te stellen dat vrijzinnigen notoir afwezig zijn in de literatuur van de Eerste Wereldoorlog. Onbegrijpelijk is dat niet: in een tijd van extreme omstandigheden waarin het pure overleven op de eerste plaats komt, is nog slechts weinig ruimte voor het levensbeschouwelijke conflict. Dat werd erg duidelijk tijdens de belegering van Ieper in het najaar van 1914. Het machtsvacuüm dat achtergelaten was door de vlucht van het voltallige gemeentebestuur werd er opgevuld door een comité provisoire. Voorzitter was Arthur

Stoffel, een liberale en uitgesproken vrijzinnige textielhandelaar. Zijn naaste medewerker, de onbetwistbare nummer twee van het Comité provisoire was echter Camille Delaere, pastoor van de Sint-Pieterskerk en de latere deken van Ieper. In het door de Duitsers beschoten Ieper zien we dus de levensbeschouwelijke godsvrede in de praktijk gebracht: uitgesproken antiklerikalen én katholieken werkten er zij aan zij om in extreem moeilijke omstandigheden de voedselvoorziening te garanderen, de brandweer op actief te houden, de doden te

begraven, zieken te evacueren, kortom om het stedelijk weefsel samen te houden. Het is een hoopvol en inspirerend verhaal dat het verdient vaker verteld te worden.

Aan de andere kant mankeert het in de geschiedschrijving niet aan aandacht voor het religieuze in de Eerste Wereldoorlog. Ook dat is niet onbegrijpelijk: in tijden van extreme emoties waarbij het bestaan zelf in vraag gesteld wordt, zijn velen op zoek naar troost, naar zekerheid en komen daarbij niet zelden

▲ Een vrolijke ontmoeting van Kortrijkse vrijzinnigen achter het front in Poperinge, 1917-18. Half verborgen achter de fles zit dokter Charles De Beer. (archief L'Amitié, Kortrijk)

“In een tijd van extreme omstandigheden waarin het pure overleven op de eerste plaats komt, is nog slechts weinig ruimte voor het levensbeschouwelijke conflict.”

terecht bij een godsdienst. Daarnaast is het natuurlijk bijzonder relevant na te gaan hoe verschillende godsdiensten – of hun nationale varianten – hun religieuze discours al dan niet ten voordele van de nationale oorlogsinspanning aanpasten. Merkwaardig is dat de veronderstelling dat mensen in extreme nood godsdienst nodig hebben en dus tijdens oorlogen “god vinden”, veel sneller als vanzelfsprekend wordt aanvaard dan de even legitieme veronderstelling dat velen zich uit afkeer van wat er op dat ogenblik gebeurt in de wereld

het bestaan van een (goede) god niet langer kunnen aanvaarden en zich van de godsdienst afkeren. Opnieuw zijn er voor zover ik weet geen studies die zich over dat laatste buigen en die nagaan in hoeverre mensen zich tijdens de Eerste Wereldoorlog van het geloof afkeerden.

Op 8 en 9 november 2012 werd in Verdun een tweedaagse conferentie georganiseerd over geloven in de Grote Oorlog. Naast eerder onbenullige bijdragen zoals over de aanbidding van de Heilige Theresa van Lisieux in de loop-

graven, waren er ook erg interessante papers over militaire aalmoezeniers, christelijk pacifisme, de joden in de legers of de voorzichtige erkenning van de islam in het Franse leger. Niet-gelovigen werden echter gedurende die twee dagen nauwelijks vermeld. Voor mijn bijdrage ging ik de vermelding van niet- en andersgelovigen in de nagelaten geschriften van West-Vlaamse religieuzen na. Een bijzonder interessante bron daarvoor zijn de verslagen over de gebeurtenissen tijdens de oorlog die de parochiepriesters na afloop van de

Een militaire grafsteen zonder religieus symbool: zeldzaam maar niet onbestaande. Lijssenthoek Military Cemetery, Poperinge

oorlog, in 1919, naar het bisdom moesten sturen en die nog steeds in het bisschoppelijk archief in Brugge worden bewaard. Sommige pastoors maakten zich er snel af en beperkten zich tot enkele opsommingen. Anderen echter lardeerden hun verslag uitgebreid met commentaar. Zo zagen sommige priesters in het gedrag van de Duitsers een hogere macht aan het werk. De parochieherder van Stavele bijvoorbeeld heef het er over dat de Duitse verkeners die zich daar in de herfst van 1914 even getoond hadden, zich goed hadden gedragen. "Slechts" een persoon van de parochie was door hen omgebracht: een zeventienjarige die van de Uhlanen bevel had gekregen te stoppen en die toen hij daar geen gehoor aan gaf, was neergeschoten. Maar, zo schrijft de pastoor: "het was iemand die op de parochie slecht gezien was en iedereen vermoedde in deze gebeurtenis de hand van god".

De aanwezigheid van niet-christelijke troepen zagen sommige priesters als een opportuniteit. Een mooi voorbeeld is zeker Jos Brutsaert, dienstdoend pastoor van Roesbrugge. Onder de hoofding "Doop der Negers" schrijft hij niet zonder enige fierheid in zijn rapport: "Het begin van september 1917 waren er niet verre van Rousbrugge Station (op Bombeek - 6 km van Rousbrugge) een groot getal Fransche soldaten gecantonneerd. Het waren negers uit 't eiland Madagascar... Na alle noodige schikkingen met hunne overste, Fransche officieren, genomen te hebben was ik toegelaten ze regelmatig te gaan bezoeken buiten de werk uren om hun de Europeaansche beschaving aan te leeren. Drie of viermaal per week ging ik ze gaan onderwijzen in den Christene Godsdienst. Sergeant Romarohova, die katholiek gedoopt was en catechiste was in Madagascar, diende mij als taal-sman...". De pastoor was succesvol

en in oktober 1917 werden maar liefst een veertigtal Malagassiërs tussen 18 en 43 jaar oud gedoopt. In zijn verslag schreef de pastoor: "De Fransche officieren waren uitnemend te vrede over de jongens die de lessen van Europeaansche beschaving gevolgd hadden: zij waren neerstig en zeer gehoorzaam." Opmerkelijk hierbij is hoe voor pastoor Brutsaert de "Christene Godsdienst" hetzelfde is als de "Europeaansche beschaving" en hoe hij onverhuld oploopt met het feit dat net deze pupillen vlijtig en uiterst gehoorzaam waren. Toch waren het slechts enkelingen of kleine groepjes onder de koloniale arbeiders en soldaten die zich tot het christendom bekeerden. Het merendeel van de troepen behield haar eigen geloof.

Het is trouwens niet zo dat die ruime aanwezigheid van andersgelovigen bij elke priester de bekeringsdrift deed toenemen. Het belangrijkste geschrift

“In het kleine kamertje waar eertijds pater Bonifacius was, is er een soort van Interprête, eenen belg die een weinig Vlaamsch kent. Het kruisbeeld en wijwaterpot die daar hangen aan de muur heeft dien mijnheer buiten de deur in de panden gelegd. Dien vent kan het doen zonder O.L.Heer. Printen van juffers enz. zijn in de plaats gekomen op zijn kamer tot versiering.”

▲
Uit het dagboek van Edmundus Joye, pater in de Sint-Sixtusabdij van West-Vleteren. 21 juli 1917.

door een Vlaamse pastoor – en volgens mijn collega’s en mezelf gewoon het beste burgerlijke dagboek uit de frontstreek – is het dagboek van Achiel Van Wallegghem, pastoor van Dikkebus. Dit uitgebreide en erg leeswaardige document is samen met dat van Virginie Loveling een van slechts twee dagboeken op de topstukkenlijst voor Eerste Werelderfgoed dat onlangs door de Vlaamse regering werd goedgekeurd. Deze zomer bracht uitgeverij Lannoo, in samenwerking met In Flanders Fields Museum een eerste integrale uitgave op de markt. Als brave katholieke dorpspastoor was Van Wallegghem wel zeer nieuwsgierig naar al die vreemde culturen – hij wijdde er ettelijke bladzijden aan – maar hij gaf tegelijk ook blijk van een zekere verdraagzaamheid, ook als het hun inheemse geloofsovertuigingen betrof. Zijn tolerantiedrempel lag echter een heel stuk lager wanneer het ging om andere christelijke strekkingen. Van

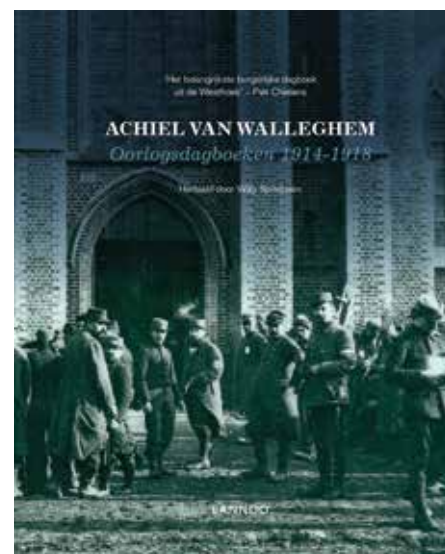
Wallegghem vergelijkt graag de handels- en zienwijzen en het gedrag van de katholieke aalmoezeniers met die van anglicanen of andere protestanten. Allicht zal het weinigen verbazen dat zij die het eigen, ware geloof aanhingen in de ogen van de parochieherder immer de dapperste, de meest toegewijde aalmoezeniers waren en de beste geestelijke bijstand verleenden.

Het meest negatief was Van Wallegghem echter wanneer “ongodsdienstig” gedrag werd vertoond. Zo schreef hij op 22 december 1916 over de Britse officieren die hij te gast heeft: *“In de pastorij en nog een huis moeilijkheden met de officieren die zeer zedeloze prenten uithangen in de plaatsen die zij gebruiken en ze niet willen wegnemen. De mission belge zegt dat de officieren de kamers in pacht hebben en het recht hebben er uit te stellen wat zij willen en geen enkel burger het recht heeft erin te*

gaan. Bijgevolg men moet de vuiligheid dulden. De officieren die wij nu hebben (43ste divisie) zijn het smerigste volk dat wij tot nu toe gekend hebben.”

De meest negatieve commentaar en tegelijk de meest frappante beschrijving van een vrijzinnige kwam ik echter tegen in het dagboek van Edmundus Joye, pater in de Sint-Sixtusabdij van West-Vleteren. Op 21 juli 1917 toonde die zich in zijn dagboek echt kwaad: *“In het kleine kamertje waar eertijds pater Bonifacius was, is er een soort van Interprête, eenen belg die een weinig Vlaamsch kent. Het kruisbeeld en wijwaterpot die daar hangen aan de muur heeft dien mijnheer buiten de deur in de panden gelegd. Dien vent kan het doen zonder O.L.Heer. Printen van juffers enz. zijn in de plaats gekomen op zijn kamer tot versiering. Het is den eersten keer dat zulks gebeurt. Wij hebben logement gegeven aan alle soorten van menschen tot aan Joodsche Rabbijnen toe en francmaçons en nooit heeft tot nu toe eenen, beelden of wat ook, weg gedaan of buiten gedregen. Heer, zijt die jonge snotneus genadig!”*

Tja.

Achiel Van Wallegghem. Oorlogsdagboeken 1914-1918. Lannoo, 2014, 664 p.

Zoeklicht sprak met *Ives de Roo*

Ter gelegenheid van Waregem koerse was er een tentoonstelling in VOC Poincaré te Waregem. Hoe kon het anders: over paarden. Organisator van de tentoonstelling is de gloednieuwe afdeling van het Waregemse Vermeylenfonds Ponc'art. Zij hebben de ambitie regelmatig kunst in Poincaré te brengen. Kunstenaar Ives de Roo exposeerde. Een gelegenheid voor een kennismaking.

Zoeklicht: Waarom ben je beginnen schilderen?

Ives de Roo: Reeds als kleuter begon ik de prenten die bij "la vache qui rit" zaten over te tekenen. Paarden en dieren hebben altijd mijn voorkeur genoten. Op 12 jarige leeftijd bood ik mij aan bij de schilderijvereniging in Waregem: "De Vierschaar". Die mannen zeiden smalend kom volgend jaar maar eens terug, ze zagen mij als een broekventje. Mij niet gezien: het jaar erop fietste ik opnieuw van Nieuwenhove naar Waregem om mij in te schrijven bij die schildersvereniging. Eduard Declercq aanvaardde mij en gaf mij zelfs privé-les op zaterdagvoormiddag in zijn atelier in Sint Martens - Latem.

Zoeklicht: Door je opleiding ben je zwaar beïnvloed door de Latemse school?

Ives de Roo: natuurlijk nam ik de landschapschilders van de Latemse School als mijn voorbeelden. Naast Eduard Declercq kreeg ik ook les schildertechniek bij Leon Beel en Georges D'heedene. Je schildert, zoals je leraars, je meesters, je aanleren. Emile Claus, Modest Huys zijn typische landschapsschilders die beroemd werden door het speciale gebruik van de afwisseling licht/schaduw. Ik ben hen daarin gevolgd en mijn eerste schilderijen waren ook landschapsschilderijen. Ik trok er met de fiets op uit en maakte hooguit een ruwe schets die ik

dan in mijn atelier verder uitwerkte. Alles gaat zo snel voorbij, de mensen kijken niet meer naar een landschap. Zij zien de schoonheid van onze streek niet meer. Binnenkort is het typische Leielandschap verdwenen door de voortschrijdende industrialisering en bebouwing. Dit is het nu-moment dat ik in mijn schilderijen wil vastleggen.

Zoeklicht: Je kreeg heel wat prijzen voor je schilderijen, zelfs tot in Nederland toe?

Ives de Roo: Naast heel wat prijzen en eervolle vermeldingen kreeg ik de eerste prijs -Atelier Artist Award- uitgereikt door het Oudheidkundig Museum in Amster-

dam. Op die prijs ben ik echt fier, want nu kan ik regelmatig in Nederland en zelfs in Duitsland exposeren. Naast de landschappen, teken ik ook veel dieren. Honden zijn meestal een opdracht van de eigenaars. Voor de paarden ga ik 's zomers meestal naar de paardenmanege van Bloso in Waregem. Dan staan de paarden bij mooi weer buiten, in het volle licht. Eerst fotografeer ik de paarden, daarna teken ik een voorstudie. Met deze voorstudie ga ik opnieuw naar het paard om alle details te tekenen. Pas dan begint het eigenlijke schilderen. Net als bij de mens is ieder paard uniek en heel specifiek. Je moet maar eens een paard in de ogen kijken, meteen weet je of je een paardenliefhebber bent of niet. Want een schilderij is altijd ergens een spiegel van de toeschouwer.

Naast landschappen en dieren schilder ik ook stillevens. Daarbij is de geaccentueerde lichtinval en het gebruik van "glazen knikkers" (doorzichtig glas tegenover het massieve onderwerp) mijn handtekening. Je kan mijn werken ook zien op mijn website <http://www.ivesderoo.be>

Expositie

"HORSE-ART"

*Ives
de Roo*

Ives de Roo, een heel verdienstelijk kunstschilder exposeert binnenkort in VC Poincaré. Ives is een geboren Waregemnaar, maar woont in buurgemeente Deerlijk. Hij schildert voornamelijk dieren, landschappen en stillevens.

Deze tentoonstelling wordt georganiseerd naar aanleiding van jaarlijks topevenement "Waregem Koerse" en draagt de toepasselijke titel "HORSE-ART" .

"HORSE-ART" is de titel van de expositie in vrijzinnig centrum "Poincaré", J. Stormestraat131/18. Paardenportretten - schilderijen vormen uiteraard het hoofdthema. Deze expo gaat door van 30.08 t.e.m. 24.10.2014. Opening van deze tentoonstelling zaterdag 30.08.2014.

<http://www.ivesderoo.be/>

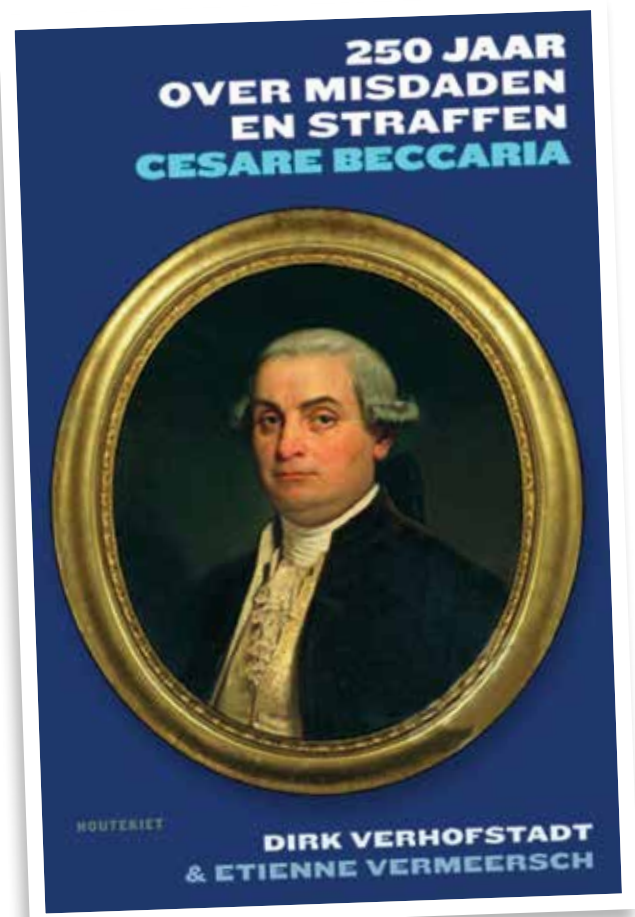
“Kaddisj voor een kut”

van Dimitri Verhulst

én

“Cesare Beccaria”

van Dirk Verhofstadt,
met een
voorwoord van
Etienne Vermeersch

Voor al wie jonge mensen begeleidt of voor die studiekeuze gaat ondertussen of binnenkort, en voor opvoeders en leerkrachten, bekijk Dimitri Verhulst op “Reyers Laat” met “Kaddisj voor een kut”. Lees zijn interviews of nog beter duik in zijn duistere gewrochten door het boek te lezen. Zijn nieuw boek is gelinkt aan het naar het keel grijpende theaterstuk “Aalst”. Omdat Dimitri Verhulst toch een beetje een voorbeeld kan zijn en omdat niet iedereen die dààr in die instellingen groot wordt later van een brug zou moeten springen. Hij geeft tegelijk een mooi compliment naar alle opvoeders die hij ooit tegenkwam: heel vaak zijn het mensen die zich ontzettend inzetten.

http://dereductie.be/cm/vrtnieuws/videozone/programmas/reyerslaat/EP_140903_Reyerslaat?video=1.2077909

Maar beter nog dan zijn interviews te volgen, is zijn pasgeboren “Kaddisj voor een kut” te lezen. Iets wat ik deed op een avond laat en Dimitri Verhulst nam me mee in zijn parcours en plaatste me in de kerk. Ik werd er deelgenoot van de begrafenis van Gianna, het instellingsmeisje dat van de brug sprong. En dan nam hij me mee naar het hotel, waar de kindermoord van “Aalst” zich voltrok.

Omdat het nieuws, na een werkende maandag, door de vermoeidheid wellicht, teveel lijkt op ‘oud’ nieuws dat niets toevoegt, maak ik het televisiekastje monddood om 22u. Alle geluid is weg en de stilte samen met wat lezen zal me rust brengen. Een dwingende nervositeit maakt zich meester van mij, bladzijde na bladzijde. Af en toe sta ik op, ga even op het terras lucht happen en lees verder. Het boek brengt geen rust, integendeel, eerder hartkloppingen en emoties die danig doen verstillen dat ik er zeer ambetant van word. En stil moet hier eerder begrepen worden als subtiele zenuwachtigheid doorheen je lijf, waarbij je roerloos en vleugellam laat ruisen wat er is, want je zegt niets, je kreet niets, je kan niets. En waar eerst een vleug vermoeidheid me liet denken, ik ga nu slapen, houden de pagina’s me in de beweging om ze telkens weer om te slaan. Inwendige niet te benoemen

gewaarwordingen en van hieruit schieten mijn hersenen op alert, alert. Ik kan er geen weg mee. Het is niet te vatten of nader te benoemen. “Het heeft niet veel geholpen, die instelling, bravo. En er is niet veel dat ik zeker wist, maar ik wist wel dat ze mijn kinderen nooit in een instelling zouden plaatsen. Over mijn lijk. Dus wat moesten we doen? We hebben onze kinderen kapotgemaakt. Voor hun bestwil.”

(...) *“De schuld staat vast, de moordenaars zijn uitgekleed, de lintmeters liggen klaar voor de maten van het boetekleed, de beraadslagingen kunnen beginnen. Een week dat ze daar hun jeugd weer zien opgedolven worden uit de grond waarin men haar liefst nog dieper had gestopt. Een week dat de meubeltjes van die twee worden geëtaleerd, hun hersenen gefouilleerd, hun hele hebben en houden wordt gereduceerd tot niets hebben en niets houden...(...) De jury trekt zich terug...(...). Want in een gat zullen die twee worden gestampt, dat is zeker. Doch hoe gortig wordt dat gat, hoe koud en vochtig worden deze twee hun kerkers en vooral, hoelang moeten zij erin?” (p.150)*

Soms doet het mij denken als ik schets aan jonge mensen dat we plots de mogelijkheid hebben, op twintig meter van ons, aan de koer buiten, om een onooglijke put te maken en daar die creaturen in te gooien, moordenaars en/of kinderverkrachters. En in die put krijgen die jongeren de kans om hun ideeën bot te vieren: ze mogen de “misdadigers” laten verhongeren, uitdorsten of ze kunnen ze eerst goed bijna net niet doodschoppen vooraleer ze met breuken meters de diepte in gekeild worden, en waarom niet, bij heel warm weer, ze tergend zonder drinken of beschutting plaatsen en, en, en, zij kunnen dan op afstand kijken hoe ze afzien, liefst traag en heel langzaam zodat ieder porie leven stil uitgeknepen wordt. En telkens als de daders bijna zouden in zwijm vallen, krijgen ze nog eens de kans om een andere, nieuwe, nog meer inventieve, tergende daad op te starten. Hun ogen blinken. Soms kijken ze raar bij de evolutie van dit verhaal. Misschien schrikken ze van de wraakgevoelens? ...Ik zou het zo nog niet weten, eigenlijk moet ik maar

een klein schepje boven het gefingeerde verloop smeden en alle kwaadheid kan gewetenloos worden geventileerd naar die put en wat er zich daarin afspeelt. Vreemd. En gelukkig ook vertederend te weten hoe kneedbaar het denken van jonge mensen is. En dat die adolescenten zo denken is absoluut verklaarbaar.

Doorheen de eeuwen is het vergeldingsprincipe “Oog om oog, tand om tand” te begrijpen vanuit de spontane wraakreactie. “De spontane, misschien biologisch bepaalde reactie bij het ondergaan van geweld, bestaat erin met nog intenser geweld terug te slaan, zodat de aanvalser nog meer lijden ondergaat, dan hij heeft toegebracht. In de radicale vorm leidt dat tot de dood.” (Etienne Vermeersch in Dirk Verhofstadt, Cesare Beccaria, 250 jaar over misdaden en straffen, p. 10). De lex talionis (oog om oog, tand om tand) zette een volgende stap in de beschaving. De barbarij (barbaarse praktijken) moest voor de uitvoering van straf bepaald worden door een rechter. “Het principe dat vergelding de grondslag is voor het strafrecht bleef hierbij echter onaangetast”. Cesare Beccaria (*1738- + 1794) was de eerste die het vergeldingsprincipe volledig uitsloot. “Het vergde een immense morele integriteit en moed om in die tijd tot een dergelijk inzicht te komen en dat ook te uiten.” Het basisprincipe van ons strafrecht bestaat erin dat men de maatschappij wil ordenen en de uitvoering van de strafmaat in functie hiervan is het logisch gevolg. Straffen moeten functioneel zijn om recidive uit te sluiten en om mogelijke toekomstige daders af te schrikken. Alleen dit doel kan de middelen heiligen: als de straf bepaald is en de isolatie (of de veilige opsluiting) van de dader(s) gebeurd is, is de maatschappij opnieuw in evenwicht, geordend, dan is iedere pijniging, kwelling, wreedheid of barbarij rationeel niet te verantwoorden en dus volgens Beccaria immoreel. Etienne Vermeersch voegt eraan toe: “Wie daar op ingaat beseft ook dat de twee grootste openbaringsgodsdiensten, het christendom en de islam, in hun traditionele vorm, de volkomen negatie van deze stelling voorhouden. Wie in staat van zware zonde sterft, zal voor eeuwig op gruwelijke wijze worden gefolterd. God zelf geeft dus het voorbeeld van het meest

absolute vergeldingsstrafrecht. Indirect – hij was geen kandidaat voor de brandstapel- lijkt Beccaria hierop te alluderen wanneer hij betoogt dat de aard van de straf moet hangen van de daad zelf en niet van de status van degene tegen wie de daad gericht is.” (p.11).

Beccaria heeft in belangrijke mate bijgedragen tot de humanisering van het strafrecht door het te ontdoen van willekeur, machtsmisbruik en religieuze dogma's. Hij keerde zich tegen gruwelijke straffen, anonieme beschuldigingen, het folteren van mensen, het bestraffen van hekserij en ander bijgeloof, en de doodstraf. Hij zag het belang in van heldere wetten, onafhankelijke rechters en menswaardige gevangenisstraffen. Hij begreep dat een straf niet dient om wraak te nemen, maar om de samenleving te dienen. Wij, kinderen van de Verlichting, die vandaag leven in een samenleving waar wetten en straffen rechtvaardig zijn, of dat toch zouden moeten zijn, zijn Beccaria veel dank verschuldigd. Zijn ideeën blijven actueel, omdat ze raken aan de basispijlers van onze democratische en open samenleving, zo schrijft Dirk Verhofstadt.

Zonder dat ik het doorhad vond ik, bij het schrijven van deze recensie, eindelijk een kader voor de irreële put die ik schetste, de kuil die dient voor al onze frustraties,

gewelddadigheden en agressieve reacties op onmenselijke situaties. Cesare Beccaria wordt door Dirk Verhofstadt uit de vergeetput gehaald. Ten onrechte stond hij niet in de geschiedenisboeken en eindelijk, met de publicatie van “250 jaar over misdaden en straffen” krijgt hij de plaats die hij verdient: namelijk als één van onze grootste Verlichtingsdenkers.

“Wie een lijst wil opstellen van weldoeners van de mensheid, in de meest authentieke betekenis van het woord, moet Beccaria helemaal bovenaan plaatsen”. Etienne Vermeersch.

“Cesare Beccaria, kind van de Verlichting, doordrongen van de opvattingen van Montesquieu, Locke en Rousseau, bedenker en grondlegger van het strafrecht en van het rechtssysteem dat tot vandaag het onze is, architect van de beginselen van een behoorlijke strafrechtsbedeling en voorstander van de rechten van de verdediging en van de afschaffing van de doodstraf, was een visionair en is onverminderd actueel”. Brice De Ruyver.

<http://www.cosmox.be/boeken/250-jaar-over-misdaden-en-straffen-dirk-verhofstadt-9789089243140>

En hier ontmoeten fictie en non-fictie elkaar. Literatuur moet je soms niet

verzinzen, omdat je het zo zot niet kan bedenken of het bestaat in de realiteit. Als je ziet hoe Dimitri Verhulst vanuit zijn autobiografische “put” kan schrijven over mensen die van onze maatschappelijke bol vallen, waar alles goed ronddraait en iedereen zo gelukkig zou moeten zijn, dan zie je dat ook hij Cesare Beccaria “wasemt”, en dat hij menselijkheid, rechtspraak en rechtvaardigheid laat ontmoeten.

Hoe Dimitri Verhulst in zijn “Kaddisj voor een kut” de realiteit werkelijkheid laat worden is snoeihard aan een tempo dat je je adem er moet bijhouden. Net hetgene dat velen willen verliezen over wie hij schrijft. Het doet me denken aan de mama die met de dikke buik voor haar schoonmoeder staat, anno 1960. Ze verwacht haar volgende kind. In de kraamkliniek zegt de schoonmoeder in plaats van proficiat: “Maar Christiane, nog een dochter, vier dochters op een rij. Onze Gerard (haar zoon en dus Christiane's man) zal niet weten wie eerst ‘gepakt’”. Dat de ene zijn wieg niet direct in de kamer met bloemetjesbehang van een kasteel staat, is nogal wies. Zelfs materiële verwennerij biedt geen garantie, integendeel. Niets hiervan is noodzakelijk. Er zijn evenvele contexten als dat er kindjes zijn die hun luiers ontgroeien en groot worden.

“Voordat het laatste oordeel zich laat vormen staan de beschuldigten een laatste keer nog op, om iets te zeggen, iets, een pleister op een dodelijke wonde, een bewijs van menselijkheid uit de mond van het monster.” (p. 150)

“Wij wouden van onze problemen af, en we dachten dat we maar beter ons gezin konden uitroeien. Maar het is niet eerlijk. Er zijn mensen die kinderen maken om hun huwelijk te redden. Niemand die daar iets op zegt. Dat mag. Kinderen mag men maken voor om het even welk doel. Maar iemand die zijn kinderen kapotmaakt om eindelijk uit zijn miserie te geraken, die verschijnt voor het tribunaal. Iedereen heeft een pik op ons.” (p 107)

<http://cobra.be/cm/cobra/boek/1.2065690>

Sybille Vanweehaeghe
is Lic. Moraalwetenschappen

Sapere aude!

Heb de moed je van je eigen verstand en creativiteit te bedienen...

Privacy is dood?! Althans wat we kunnen beschouwen als online privacy: we plaatsen zoveel informatie online, die wordt opgeslagen en ongevraagd gebruikt voor onduidelijke doeleinden. We kunnen dus voorzichtig stellen dat op het internet geen sprake is van echte privacy¹. De vraag die zich nu hierbij stelt is: "Moeten we een onderscheid maken tussen online en offline privacy?" Met de groeiende populariteit van de smartphones lijkt immers ook deze grens te vervagen.

Privacy is een maatschappelijk thema dat vanuit verschillende zienswijzen anders kan worden ingevuld. Hoe zie jij de bovenstaande problematiek?

Geef je bedenkingen of je antwoorden een creatieve uitwerking en doe mee aan de Sapere Aude wedstrijd 2014-2015:

'Privacy: Mag het wat minder zijn?'

Wat?

Een creatieve wedstrijd met als thema **'Privacy: Mag het wat minder zijn?'**. De wedstrijd loopt van 1 september tot 14 februari 2015. De winnaars worden eind maart bekendgemaakt tijdens de scholierendag van de Week van de Verlichting op de VUB.

Voor wie?

Alle leerlingen uit het vijfde en zesde leerjaar basisonderwijs, alle leerlingen uit het secundair onderwijs, alle hogeschool- en universiteitsstudenten.

Hoe deelnemen?

Formuleer zelf een antwoord op het probleem van overbevolking. Op welke manier je je antwoord formuleert kies je zelf: een essay, interview, kunstwerk, foto, film, schildering, opstel,

gedicht, cartoon, maatschappelijke actie... **De vorm is volledig vrij!** Een digitale versie stuur je vóór 14 februari 2015 op naar wedstrijd@sapere-aude.be. Is je inzending niet digitaliseerbaar? (omdat je een kunstwerk hebt gemaakt dat te groot is bijvoorbeeld) **Dan maak je een foto en verslag van je inzending en stuur die op.**

Zware bestanden (filmpjes bv.) worden door de deelnemer op youtube gepost en de link wordt doorgestuurd naar wedstrijd@sapere-aude.be.

Deelnemers moeten ook al hun contactgegevens doorgeven!(voornaam, naam, leeftijd, adres, school, naam leerkracht, e-mailadres).

Waar vind je meer informatie?

Je kan nu al terecht op de website van Sapere Aude: www.sapere-aude.be. Meer informatie mag je daar binnenkort verwachten. Hou deze dus goed in het oog. Leerkrachten kunnen meer informatie vinden op de website van digimores. Een les-pakket zal ook via de website worden aangeboden.

Sapere Aude Wedstrijd Schooljaar 2014- 2015

Is een initiatief van:

Met medewerking van:

En ondersteuning van:

¹ <http://mediawijs.be/dossiers/dossier-online-privacy/wat-online-privacy>

Bij de Kortrijkse tentoonstelling: *In het spoor van een Spion*

Eerst en vooral moeten we stellen dat een bezoek aan deze tentoonstelling in het Stadsmuseum 1302 een absolute aanrader is, zowel inhoudelijk als vormelijk. Het verhaal van verzetsman en spion EVARIST DE GEYTER wordt als rode draad gebruikt doorheen een compacte en toch didactisch goed uitgewerkte exhibitie.

We hebben wel kritische bedenkingen bij de begeleidende website *Kortrijk-Bezete 14-18* die gepubliceerd werd als werving voor deze tentoonstelling. De webpagina Educatief Dossier brengt enkele Kortrijkse tijdgenoten van de *Grooten Oorlog* tot leven: <http://www.kortrijkbezete14-18.be/educatief-dossier>. Het verbasterd Nederlands dat men de personages op de gespeelde audiogetuigenissen laat spreken, is zeker geen gelukkige vondst. Ergerlijk is het audiofragment bij de figuur van de Kortrijkse *activist* DEPLA maar dan om inhoudelijke redenen.

Tijdens de *Eerste Wereldoorlog* veroorzaakte een minderheid, die actief (*activisten*) met de Duitsers meewerkte, een breuk in de toenmalige Vlaamse beweging door te stellen dat door die collaboratie een aantal Vlaamse eisen, zoals de vernederlandsing van de Gentse Rijksuniversiteit, direct konden doorgevoerd worden¹. Daarmee traptten ze in een Duitse val: de *Flamenpolitik*. Deze had de uiteindelijke bedoeling de vroegere Nederlanden aan te hechten bij een Groot Duitse Rijk². Het resultaat van het optreden der activisten was uiteindelijk contraproductief. De samenwerking van sommige flaminganten met de bezetter en hun aanzetten tot desertie aan het Belgische front bezorgden na de oorlog aan franskiljonse politici de nodige munitie om de noodzakelijke hervormingen op taalvlak tegen te werken en elke eis tot meer respect voor onze taal af te wijzen.³

Al te dikwijls worden de donkere momenten uit de geschiedenis van een bepaalde Vlaamse beweging toegedekt met het zogenaamde martelarenschap en de vervolging van DE Vlaamsgezinden. Op het audiofragment dat verschijnt op de website laat men DEPLA verklaren dat hij na de oorlog 14-18 OMWILLE van zijn Vlaamsgezindheid moest vluchten. De *activist* DEPLA stelt zichzelf virtueel voor: *"Ik Alfons Depla werd in 1920, (...) ter dood veroordeeld omwille van mijn Vlaams engagement tijdens de Grooten Oorlog van 14-18. Het vonnis werd niet uitgevoerd want ik bevind me in Nederland, op neutraal grondgebied."*

We willen hier en nu een belangrijke historische nuancering aanbrenge(n). ER IS GEEN ENKELE BURGER VERVOLGD⁴ EN NIEMAND TER DOOD VEROORDEELD OMWILLE VAN ZIJN VLAAMS-GEZINDHEID. Laat het bovendien duidelijk zijn dat in België na WO I GEEN ENKELE ter doodveroordeling wegens *activisme* (landverraad) werd uitgevoerd. Laat ons gewoon vaststellen dat DEPLA niet om Vlaamsgezindheid maar om zijn collaboratie met het bezettende Duitse leger is veroordeeld.

Na de oorlog startte de Belgische overheid een onderzoek naar de activiteiten van de *activisten* en daagde een groot aantal voor de rechtbank⁵. In totaal werden drieëndertig doodvonnissen geveld (dit niet enkel wegens politieke collaboratie) waarvan (nogmaals) GEEN ENKELE is uitgevoerd. Uit de geciteerde website blijkt dat DEPLA een diep gelovige katholieke conservatieve man was, wat mede leidde tot zijn afwijzing van het republikeinse ideeëngoed van de bondgenoot Frankrijk en zijn keuze voor Duitsland. Hij was ook sociaal voelend en behulpzaam voor zijn omgeving⁶. Dit sluit niet uit dat hij en zijn medestanders morele verantwoording hebben af te leggen tegenover dat volk dat ze zogezegd gediend hebben.

In Kortrijk werd aan de talrijke (niet collaborerende) Vlaamsgezinden door het Belgische gerecht geen stro in de weg gelegd⁷. We denken o.a. aan Dr. EMIEL LAUWERS en Dr. AUGUSTIN-LEOPOLD PEEL⁸. DEPLA vreesde omwille van zijn collaboratie strafvordering en vluchtte naar Nederland om aan de greep van het Belgische gerecht te ontsnappen⁹. Hij was trouwens niet de enige die aan een rechtszaak ontsnapte door te vluchten. Dit in tegenstelling met die andere *activist* AUGUST BORMS die op 8 februari 1919 werd gearresteerd. Hij had de kans gehad om naar Nederland te vluchten maar deed dit niet om principiële redenen. Op 6 september 1919 veroordeelde het Brusselse assisenhof BORMS tot de doodstraf. Iets meer dan een maand later, op 23 januari 1920, kreeg BORMS bezoek van een gezant van de procureur-generaal die meldde dat zijn doodstraf werd omgezet in levenslange dwangarbeid. Mits een belofte zich te onthouden van verdere politieke activiteit kreeg hij zelfs de vrijheid aangeboden¹⁰.

Onmiddellijk na de oorlog bleef de Vlaamse beweging verweesd achter, niet enkel verscheurd maar ook besmeurd door alle wandaden die de bezetter had gepleegd vanaf de eerste dag dat de Teutoonse horden het land binnenvielen. Tijdens de invasie lieten de Duitse troepen moedwillig alles vernielend een bloedig spoor achter. Steden en dorpen werden leeggestolen en platgebrand. Duizenden weerloze burgers werden op de meest brutale wijze vermoord. Het juiste aantal zal wel nooit meer gereconstrueerd worden want de Duitse lynchpartijen zijn ook nu nog niet allemaal gedocumenteerd.

Hoe konden sommigen in naam van Vlaanderen ingaan op de verlokkingen van de Duitse *Flamenpolitik* terwijl de bezetter het land uithongerde en meer dan honderdduizend dwangarbeiders

afvoerde naar Duitsland of moordende slavenarbeid liet verrichten aan de frontlijn¹¹. Was de stap naar collaboratie werkelijk een daad van *liefde voor taal* en volk zoals DEPLA het ons voorhoudt op het audiofragment van *Kortrijk Bezet?* DEPLA en zijn generatiegenoten waren veeleer tragische figuren dan martelaren voor de Vlaamse zaak¹². Ze leverden de munitie waarmee de Vlaamse conservatieve franskiljonse milieus de vernederlandsing van de Gentse universiteit nog jaren na de *Eerste Wereldoorlog* konden tegenhouden.

Het getal Vlaamsgezinden dat de collaboratie afwees was groter dan dat der *activisten*. Velen zijn gesolliciteerd maar weigerden radicaal ook maar één gunst van de bezetter te aanvaarden¹³. In 1915 publiceerde een groep democratische flaminganten onder leiding van AUGUST VERMEYLEN, ALFRED HEGENSCHIEDT, LOUIS FRANCK, CAMILLE HUYSMANS en KAREL VAN DE WOESTIJNE een pamflet waarin ze Duitse gunsten weigerden en het *activisme* niet erkenden, terwijl ze de bevolking opriepen om alle taalgeschillen te laten rusten tot na de oorlog. Het waren de zogenaamde *'Drie Kraaiende Hanen'* (de socialist CAMILLE HUYSMANS, de katholiek FRANS VAN CAUWELAERT en de liberaal LOUIS FRANCK) die voor en

na de eerste oorlog campagne voerden voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit. Bij de uiteindelijke realisatie van de integrale vernederlandsing in 1930 was de aanstelling van AUGUST VERMEYLEN tot rector de erkenning van zijn verdiensten als pleitbezorger van de Vlaamse belangen. En daarmee zette een *'passivist'* recht wat de *'activisten verbroddeld'* hadden¹⁴.

Om te besluiten paraphraseer ik de monoloog van DEPLA op de website *Kortrijk*

Bezet 14-18: "Ik ben Vlaamsgezind, al heel mijn leven en vooral sinds mijn studententijd in Brussel. Ik ben trots op mijn moedertaal en mijn Nederlandse cultuur. Liefde voor taal en volk mag evenwel niet gebruikt worden als excuus voor de herhaalde collaboratie van de Vlaamse nationalist en de sympathie van dezen voor extreem rechtse dictaturen."

Armand Sermon is voorzitter van de August Vermeulenkring Kortrijk

Voetnoten:

- 1] DEDEURWAERDER JORIS (2002). Professor Speleers: een biografie. Gent, Academia Press, 2002.
- 2] De doelbewuste Duitse imperialistische politiek om de Vlaamse beweging te infiltreren dateert van lang voor WO1. Zie YAMMINE BRUNO (2011), *Drang nach Westen*. De fundamenten van de Duitse Flamenpolitiek 1870 – 1914). Leuven, Davidsfonds.
- 3] Over algemene achtergronden van het activisme: DE WEVER BRUNO (1994). *Greep naar de macht. Vlaams-nationalisme en Nieuwe Orde. Het VNV 1933-1945*. Uitgeverij Lannoo, Tielt 1994, p. 21 e.v.
- 4] De leden van de Frontbeweging, in het Belgische leger achter de 'IJzer', werden wel vervolgd wegens Vlaamsgezindheid en dikwijls enkel en alleen op basis van verdachtmaking. Gekend voorbeeld is de zogenaamde Vlaamse Ruwaard en stichter van het Frontbeweging, ADIEL DEBEUCKELAERE, die nog in 1921 voor de rechtbank kwam op basis van verdachtmakingen maar met glans werd vrijgesproken in 1922. DEBEUCKELAERE weigerde na zijn gevangenneming door de Duitsers elke samenwerking en keurde ook het activisme af. Zie o.a. MONTBALLIU (2010), *De jacht op de Flaminganten*. De strafrechtelijke repressie van de Vlaamsgezinde militairen aan het IJzerfront. Brugge, De Klaproos, p. 163 – 166.
- 5] Voor een volledig overzicht. MONBALLIU JOS (2010).
- 6] Eén van de aanklachten tegen DEPLA WAS DAT hij allerlei voordelen liet geven aan: "(...) zijn, zelf niet-activistische medeburgers, zoals het verkrijgen van een paspoort om de stad te verlaten." Lees verder MONBALLIU JOS (2010), p. 82 e.v.
- 7] Van 153 aanklachten in het Kortrijkse wegens allerlei misdrijven: "(...) werden er uiteindelijk maar 6 voor activisme en 3 voor economische collaboratie met de vijand gestraft. (...) Al met al was de repressie van het incivisme in het Kortrijkse tijdens de Eerste Wereldoorlog, na die oorlog zeer gematigd." MONBALLIU JOS (2014). *De strafrechtelijke repressie van het incivisme in het Kortrijkse na de Eerste Wereldoorlog (1918-1925)*. In: *De Leiegouw. Kortrijk, 6-maand. tijdsch., jrg. 56, nr 1, 114, p. 102.*
- 8] LEMAITRE MARC, blog: . Consultatie 2014 09 07.
- 9] Voor de beschuldigingen tegen DEPLA. Zie MONBALLIU JOS (2014), p. 81 e.v. De zwaarste beschuldigingen betroffen het lidmaatschap van de Raad van Vlaanderen die onder de hoede van de Duitsers de onafhankelijkheid uitriep en zich opstelde als de regering van Vlaanderen en zijn samenwerking met de Duitsers op vele vlakken.
- 10] BORMS weigerde het aanbod en zat als enige katholieke flamingant langere tijd in de gevangenis (tot de Antwerpse Bormsverkiezing). De andere veroordeelde activisten die langere tijd gevangen zaten, kwamen uit de linkse vrijzinnige hoek zoals VAN EXTERGEM, militant van de communistische partij. . Zie ook de vervolging van ANTOON PIRA in MONBALLIU JOS (2010).
- 11] Zie BUYZE DONALD (2014). *Dwangarbeid in 'den Grooten Oorlog': de slaven van het Kortrijkse*. In: *De Leiegouw. Kortrijk, 6-maand. tijdsch., jrg. 56, nr 1, 114, p. 9 e.v.*
- 12] EMILE VANDERVELDE, socialistisch minister van Justitie, verklaarde op 4 maart 1920 in de Kamer van Volksvertegenwoordigers: "Ik keur de activistische leerstelsels af, maar ik aanzie het als een plicht te verklaren dat tegenover de meesten van hen, die wegens activisme werden veroordeeld, het ongegrond is hen te verwijten dat ze gehandeld hebben uit winstbejag. Zij handelden uit idealisme." MARTENS ERIK (2004). *Vlamingen voor de rechter*. In: *Secessie*. 3 maand. tijdsch., nr 17, december 2004.
- 13] De 'passivisten' waren vooroorlogse flaminganten die passief bleven in tegenstelling tot de collaboratie der 'activisten'. Zie over passivisten: ELIAS H.J. (1969 – 1972). *Vijfentwintig jaar Vlaamse Beweging*. Vier delen. Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, (4 dln), p. 157.
- 14] VERVLIT RAYMOND (2014). *August Vermeulen. Passivist in WO1*. In: *De Nieuwe Gemeenschap*. 3-maand. tijdsch., August Vermeulenfonds, juni / augustus 2014, p. 7.

De Geus

Koning Leopold III-plein 71
8530 Harelbeke
056 72 81 72
www.vcdegeus.be
Zondag van 10.00u tot 13.00u
elke donderdag om 19.00u PingPong

VC Poincaré

Stormestraat 131/20
8790 Waregem
www.vcpoincare.be
info@vcpoincare.be
Zondag van 10.30u tot 13.30u Praatcafé
1ste en 3de vrijdag van de maand
jongerenpraatcafé

de 14de Polyfinarioquiz

De Bezatse

Vaubanstraat 8b
8930 Menen
056 51 90 70
www.debezatse.be
info@debezatse.be

OVM-Avelgem

Assegem 100
8580 Avelgem
info@ovm-avelgem.be
www.ovm-avelgem.be

VC Mozaïek

Overleiestraat 15a
8500 Kortrijk
056 37 16 15
www.vcmozaiek.be
vc.mozaiek@skynet.be
Vrijdag van 19.00u tot 24.00u
Zondag van 11.00u tot 18.00u